

Sateenkaariperheet^{ry}

Toimintakertomus 2021

Hallituksen esitys kevätkokoukselle 26.3.2022

Sisältö

1.	Johdanto	3
2.	Vaikuttamistyö	3
2.1.	Merkittävimmät käynnissä olleet vaikuttamistyön hankkeet	3
2.2.	Kansainvälinen vaikuttamistyö	7
2.3.	Monimuotoiset perheet -verkosto vaikuttamistyön tukena	8
2.4.	Yhteistyöverkostojen kehittäminen.....	8
2.5.	Lausunnot, tiedotteet ja edustukset	9
3.	Ammatillisen työn kehittäminen ja tiedon tuottaminen	10
3.1.	Ammatilliset koulutukset, asiantuntijapäivät ja messut	10
3.2.	Koulutusmateriaalit ammattilaisille	11
3.3.	Hankkeiden ja erillistoimintojen tekemä ammatillisen työn kehittäminen	11
	Kumppanuusvanhemmaksi -hanke 2021–2024 käynnistyi	11
	Väriä perhehoitoon -hanke 2018–2020	11
	Sateenkaari-ihmisten perhesuhdekeskus	12
4.	Perheiden ja perhettä suunnittelevien neuvonta ja tuki	12
4.1.	Neuvonta- ja tukimateriaalit perheille ja perhettä suunnitteleville	12
4.2.	Neuvontapalvelu palvelee perheitä arjen tilanteissa	12
4.3.	Ammatillinen, psykososiaalinen tuki haastavissa perhetilanteissa	13
4.4.	Sateenkaariperheiden perhevalmennus	15
4.5.	Miten lapsia tehdään? -tilaisuudet.....	15
5.	Monimuotoista vertaistoimintaa	16
5.1.	Vertaistoimintaa erityisryhmille.....	16
5.2.	Verkkovertaistoiminta	18
5.3.	Rakkaussuhteita voimistava vertaistoiminta	18
5.4.	Eroauttaminen ja vanhemmuuden tukeminen eron jälkeen	19
5.5.	Sateenkaari-ihmisten ja heidän läheistensä suhteita tukeva vertaistoiminta.....	19
5.6.	Leirimuotoinen vertaistuki palvelee koko Suomea	20
5.7.	Vapaaehtoisesti toteutettu paikallinen vertaistoiminta	20
5.8.	Yhteisölliset tapahtumat	21
6.	Vertaistoiminnan kehittäminen	22
7.	Tukipalvelut	23
7.1.	Viestintä.....	23
7.2.	Selvityksiä sateenkaariperheiden hyvinvoinnista ja asemasta	25
7.3.	Jäsenpalvelujen kehittäminen	26
7.4.	Hallinto	26
8.	LIITE 1: Paikallinen vertaistoiminta	29
9.	LIITE 2: Koulutukset 2021	34
10.	LIITE 3: Monimuotoiset perheet -verkon toimintakertomus	36

1. Johdanto

Sateenkaariperheet ry on lastensuojelu- ja perhejärjestö, joka edistää perheiden moninaisuuden huomioimista yhteiskunnassa, lisää tietoisuutta sateenkaariperheistä, kehittää lainsäädäntöä ja palvelujärjestelmää tukemaan sateenkaariperheitä heidän kasvatustehtävässään sekä tarjoaa sateenkaariperheiden jäsenille heidän tarvitsemiaan tukipalveluita.

Sateenkaariperheet ry:n toimintavuosi 2021 oli yhdistyksen kahdeskymmenesneljäs.

Vuosi 2021

Vuonna 2021 vaikuttamistyön keskiössä olivat kuntavaalit, vanhemmuus-, trans- ja sijaissyntytyslakien sekä perhevapaaudistuksen valmistelussa mukana oleminen, julkisten hedelmöityshoitojen ja lapsenhuoltolain toimeenpanon seuraaminen, adoptiolain uudistamiseen ja kumppanuusvanhemmuuteen liittyvä verkostoituminen sekä osallistuminen hallituksen ohjelmien valmisteluun, erityisesti lapsistrategiaan. Yhdistyksen perhepoliittisen ohjelman mukaisesti nostettiin aiempaa vahvemmin esiin sukupuolen moninaisuutta vaikuttamistyössä.

Yhdistyksen toiminnan kehittämisessä kiinnitettiin aiempaa enemmän huomiota intersektionaalisuuteen. Toimintavuoden aikana vahvistettiin tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma henkilöstöhallintoon sekä käynnistettiin toiminnallisen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman työstäminen. Myös vuoden aikana tehty strategiatyö suuntaa yhdistyksen toimintaa.

Syksyllä 2021 käynnistettiin kolmivuotinen kumppanuusvanhemmuutta koskeva hanke. Hankkeen käynnistäminen ajoittui hienosti yhdistyksen vuositeemaan, joka vuosina 2020–2021 oli vanhemmuuskumppanuus. Vuositeemaa toteutettiin tukemalla sateenkaari-ihmisten vanhemmuuskumppanuutta tiedottamalla, neuvomalla ja tarjoamalla ammatillista ja vertaistukea, sekä vaikuttamalla lainsäädäntöön ja palvelujärjestelmään erityisesti kumppanuusvanhemmuustilanteiden huomioimiseksi.

2. Vaikuttamistyö

Yhteiskunnallisen vaikuttamistyön pohjana toimii yhdistyksen syyskokouksen vuonna 2017 vahvistama 'Perhepoliittiset tavoitteet 2018–2022' -tavoiteohjelma. Perhepoliittiset tavoitteet koostuvat 10 tavoitealueesta, jotka löytyvät kotisivuilta. Painopistealueena tavoiteohjelmassa on sukupuolen moninaisuus. Syksyllä 2021 alettiin valmistella uutta Perhepoliittiset tavoitteet 2022–2025 -tavoiteohjelmaa, joka on tarkoitus vahvistaa kevätkokouksessa 2022.

- Vuositeemana 2021 oli vanhemmuuskumppanuus, joka liittyy vaikuttamistyön hankkeisiin erityisesti vanhemmuuslain, adoptiolain uudistuksen, perhevapaiden ja lapsettomuushoitojen osalta.
- Osallistuttiin kunnallisvaaleihin ja valmistauduttiin aluevaaleihin työstämällä omia tavoitteita, tiedottamalla tavoitteista ja osallistumalla verkostomuotoisiin vaalikampanjoihin.
- Vuonna 2021 vaikuttamistyön uutena resurssina aloitti kumppanuusvanhemmuushanke, jonka tavoitteissa on myös parantaa kumppanuusvanhempien asemaa
- Vaikuttamistyötä tehdään nimenomaan verkostoissa. Vaikuttamistyön tärkeimmät verkostot ovat Monimuotoiset perheet -verkosto ja sateenkaarijärjestöjen verkosto.

2.1. Merkittävimmät käynnissä olleet vaikuttamistyön hankkeet

Vuonna 2021 vaikuttamistyön keskiössä olivat kunnallisvaalien lisäksi vanhemmuuslaki-, translaki- ja perhevapaaudistukset. Erittäin vahvasti ja vaikuttavasti tehtiin työtä myös

sijaissyntyssääntelyn edistämiseksi. Kunnallisvaalikampanjoita toteutettiin yhteistyössä kumppaneiden kanssa. Muita hankkeita olivat esimerkiksi julkisten hedelmöityshoitojen yhdenvertainen saatavuus.

Julkiseen keskusteluun saatiin nostettua toimintavuoden aikana vanhemmuuslakiin ja perhevapaisiin liittyviä kysymyksiä sekä erityisesti venäläisen sateenkaariperheen lapsen evätystä turvapaikasta Suomelle tullutta langettavaa tuomiota YK:n lapsen oikeuksien komitealta. Kyseessä oli ensimmäinen langettava päätös Suomelle lapsen oikeuksien sopimuksen sitoumusten laiminlyönnistä. Se oli myös globaalisti ensimmäinen kerta, kun lapsen oikeuksien komitea antoi päätöksen sateenkaariperheiden lasta koskevassa kysymyksessä. Päätöksellä tulee olemaan kauaskantoiset vaikutukset sateenkaariperheiden lapsille niin Suomessa kuin globaalistikin. Päätös vaikuttaa myös kaikkiin Suomesta turvapaikkaa hakeviin lapsiin. Päätöstä voidaan pitää myös yhdistyksen merkittävänä vaikuttamistyön onnistumisena. Yhdistys on tehnyt monta vuotta työtä tukien perhettä valitusten tekemisessä, etsimällä pro bono -asianajoa, keräämällä lahjoituksia työn tueksi, keräämällä taustatietoa ja kolmansien osapuolten interventioita komitean päätöksenteon tueksi, viestimällä lapsen oikeuksien loukkauksesta eri vaiheissa sekä seuraamalla päätöksen toimeenpanoa Suomen maahanmuuttovirastossa.

Toimintavuoden aikana käynnistettiin valmistautuminen kevään 2023 eduskuntavaaleihin esimerkiksi käynnistämällä yhdistyksen perhepoliittisen tavoiteohjelman uudistaminen. Ohjelmatyötä tehtiin yhteistyössä hallituksen ja työntekijöiden kanssa, myös huomioiden jäsenkyselyn tulokset. Ohjelma saatiin työstettyä toimintavuoden aikana lähes valmiiksi ja se on tarkoitus vahvistaa yhdistyksen kevätkokouksessa maaliskuussa 2022.

Tällä hetkellä voimassa olevan yhdistyksen perhepoliittisen ohjelman mukaisesti toimintavuoden aikana nostettiin aiempaa vahvemmin esiin sukupuolen moninaisuutta vaikuttamistyössä. Monimuotoiset perheet -verkoston uuden työelämän asiantuntijan ansiosta työelämän kehittämistarpeiden määrittely myös sateenkaariperheiden osalta nousi aiempaa enemmän yhdistyksen agendalle.

Koronaepidemian takia hallitus lykkäsi monia hankkeita, jotka oli tarkoitus aloittaa vuonna 2020. Tästä syystä vuosi 2021 oli erityisen kiireinen vaikuttamistyössä, kun kaikki hankkeet olivat yhtä aikaa aktiivisessa vaiheessa.

- **KUNNALLISVAALIT** kesäkuussa 2021:
 - Luotiin kunnallisvaalitavoitteet, viestittiin ne päättäjien suuntaan ja neuvottiin jäseniä olemaan yhteydessä omaan ehdokkaaseensa ja kysymään sitoutumista yhdistyksen tavoitteisiin.
 - Osallistuttiin Setan kampanjaan jakamalla materiaaleja omissa kanavissamme. Osana Setan kampanjaa yhdistyksen tavoitteet ja muuta tietoa sateenkaariperheistä kommunikoitiin yli 2000 ehdokkaalle.
 - Osallistuttiin myös Monimuotoiset perheet -verkoston ja Lastensuojelun keskusliiton vaalikampanjoiden ja vaalipaneelien suunnitteluun ja toteuttamiseen.
- **ALUEVAALEIHIN 2022** valmistuminen jäi vähäiseksi.
 - Aluevaalitavoitteet muokattiin kunnallisvaalitavoitteiden pohjalta. Osallistuttiin Setan ja Monimuotoiset perheet -verkoston kampanjoihin. Setan kampanjan osana kommunikoitiin yhdistyksen tavoitteet yli 2000 ehdokkaalle.
- **KOHTI SATEENKAARIYSTÄVÄLLISEMPÄÄ SUOMEA:** Tilanearvio seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisesta Suomessa 2021.
 - Lokakuussa julkaistiin erittäin merkittävä ja laaja raportti. Raportin työstä valtionhallinnon kansallinen sateenkaariyhteyshenkilöiden verkosto, jonka kokoonpanoon yhdistys kuuluu järjestöjäsenenä. Raportti toimenpide-ehdotuksineen työstettiin useissa työpajoissa, joihin yhdistyskin aktiivisesti osallistui. Yhdistys osallistui myös perheosoiden kirjoittamiseen. Raportti sisältää huomattavan pitkän listan toimenpide-esityksiä, joiden joukossa lukuisia

perhenäkölkulmastakin olennaisia. Raportti tulee olemaan erittäin merkittävä työkalu tulevaisuudessa sateenkaarioikeuksien edistämisessä.

- VANHEMMUUSLAKI-esitysluonnos tuli lausuntokierrokselle keväällä. Hallituksen esitys annettiin eduskunnalle syksyllä. Lakivaliokunnan käsittely oli kesken toimintavuoden päättyessä. Esitys korjaisi äitiyslain yhteydessä säädetyn valuvian, mutta ei muuten edistäisi millään lailla sateenkaariperheiden lasten yhdenvertaisuutta. Yhdistys on vaatinut vanhemmuusmerkintöjen tekemistä sukupuolineutraalisti sekä useamman kuin kahden oikeudellista vahvistamista.
 - Yhdistys antoi yksityiskohtaiset lausunnot oikeusministeriölle luonnoksesta ja lakivaliokunnalle hallituksen esityksestä.
 - Koska esitys oli täydellisen puutteellinen, yhdistyksen vaikuttamistyö keskittyi vaatimaan selvityksen tekemistä sateenkaariperheiden lasten oikeusturvan parantamisesta perhelainsäädännössä.
 - Yhdistys mobilisoi keskeiset lapsi- ja perhetoimijat kiinnittämään huomiota selvityksen tekemisen välttämättömyyteen, ja lähes kaikki vanhemmuuslaista lausuneista lapsi- ja perhetoimijoista kannattivat selvityksen tekemistä.
 - Valtioneuvosto avasikin loppuvuodesta haettavaksi rahoituksen VN-TEAS-selvityksen tekemiseksi teemalla Laki ja perheiden monimuotoisuus. Alkuvuodesta 2022 rahoitus myönnettiin yhdistyksen hallinnoimalle Monimuotoiset perheet -verkoston kasaamalle konsortiolle, jossa mukana myös Väestöntutkimuslaitos ja Kela.
 - Selvitys valmistuu eduskuntavaalien 2023 alla ja se tulee olemaan keskeinen hallitusohjelmavaikuttamisen työväline monessa yhdistyksen perhepoliittisessa tavoitteessa. Selvityshankkeen toteutumista voi pitää merkittävänä vaikuttamistyön saavutuksena. Selvitys sai alkunsa yhdistyksen julkisesta aloitteesta ja yhdistys oli näkyvin selvityksen vaatija julkisessa keskustelussa.
 - 19.8. järjestettiin Monimuotoiset perheet -verkoston kutsuvieras-keskustelutilaisuus yhteistyökumppaneille ja viranomaisille sosiaalisen vanhemmuuden huomioimisesta lainsäädäntötyössä. Alustajina Sateenkaariperheiden ja Uusperheiden toiminnanjohtajat ja verkoston johtava asiantuntija.
 - Vanhemmuuslaista julkaistiin vuoden aikana neljä tiedotetta, siitä annettiin kaksi yksityiskohtaista lausuntoa, some-päivityksiä oli kymmenittäin, virkahenkilöitä ja poliitikkoja tavattiin ja kontaktoitiin muilla tavoin läpi vuoden.
- ADOPTIOLAUTAKUNNAN jäsenenä yhdistys osallistui aktiivisesti lautakunnan keskustelutarjaan adoptiolain uudistustarpeista. Uudistustarpeiden kartoittaminen aloitettiin lautakunnassa vuoden 2020 lopulla yhdistyksen esityksestä.
 - Yhdistyksen tavoitteena on saada adoptiolain uudistus hallitusohjelmaan 2023, jolloin voitaisiin ratkaista vuoden 2021 aikana lautakunnan työssäkin todetut haasteet: perheen sisäisen adoption tulisi olla mahdollista myös avoliitossa ja eron jälkeenkin, myös tilanteissa, joissa vanhemmat eivät koskaan ole olleet rakkaussuhteessa tai vanhempia on useampia kuin kaksi.
- TRANS-, MUUN- JA INTERSUKUPUOLISTEN VANHEMMUUS:
 - Alkuvuoden ajan vedottiin eri tavoin hallitukseen translain uudistustyön aloittamiseksi yhdessä yhteistyökumppanien kanssa, esimerkiksi Setan ja Sateenkaariperheiden yhteisellä tiedotteella maaliskuussa.
 - Keväällä tuettiin myös Oikeus olla -kansalaisaloitteen viestintää ja nostettiin samassa yhteydessä esille vanhemmuuden ja perheellistymismahdollisuuksien teemaa.
 - Yhdistyksen edustaja nimettiin syksyllä käynnistettyyn translain uudistuksen seuranta- ja arviointiryhmään. Intensiivisessä työskentelyssä yhdistys on esittänyt ratkaisuehdotuksia sukupuolivähemmistöihin kuuluvien vanhemmuusmerkintöihin, sukupuolineutraaleihin perhevapaisiin sekä oikeuksiin hedelmättömyshoitoihin, laadukkaaseen hedelmällisyysneuvontaan ja sukusolujen

- tallettamiseen. Ennen työryhmän työn käynnistymistä laadittiin laaja lausunto näistä teemoista sosiaali- ja terveysministeriölle.
- Kiinnitettiin huomiota sukupuolivähemmistöjen vanhemmuuteen ja lisääntymisterveydellisiin oikeuksiin valtioneuvoston tasa-arvoa koskevan selonteon lausuntokierroksella tammikuussa ja kuulemissa elokuussa.
 - Kaikissa vanhemmuuslakiin liittyvissä lausunnoissa, tiedotteissa ja kannanotoissa vaadittiin sukupuolineutraaleja vanhemmuusmerkintöjä tai sukupuolivähemmistöjen vanhemmuusmerkintöjen ongelmien ratkaisemista muin tavoin (ks yllä vanhemmuuslaki)
 - Perhevapaaudistuksen yhteydessä toteutui perhevapaanimikkeiden sukupuolineutraalius, jota yhdistys on ajanut toista kymmentä vuotta.
 - Trans- ja muunsukupuolisten lapsettomuushoidoista ja sukulolujen tallettamismahdollisuudesta on keskusteltu aktiivisesti sairaanhoitopiirin kanssa (ks. alta myös yhdenvertaiset hedelmöityshoidot)
- **SIJAISYNNYTYSLAINSÄÄDÄNNÖN** selvittäminen saatiin hallitusohjelmaan 2019 pienen yhteistyöverkoston (Sateenkaariperheet, Simpukka, Kohtuuttomat ja Monimuotoiset perheet) sitkeällä vaikuttamistyöllä, jota on tehty vuodesta 2012 lähtien.
 - Painostettiin eri tavoin hallitusta aloittamaan valmistelu pikaisesti, mutta valmistelu aloitettiin vasta tammikuussa 2021. Valmistelu aloitettiin harmillisesti yhden virkahenkilön työnä tavoitteena ainoastaan arviomuistio.
 - Työstettiin sijaissyntytyksen säätelymahdollisuuksia taustoittava laaja muistio läheisimpien yhteistyökumppanien kesken. Muistio sisältää listausta ratkaistavaksi tulevista asioista, mahdollisista ratkaisuehdotuksista ja ulkomaisista hyvistä käytännöistä. Muistio julkaistiin maaliskuussa tiedotteella, ja sai paljon huomiota varsinkin asiantuntijoiden keskuudessa.
 - Osallistuttiin Väestöliiton seksuaali- ja lisääntymisoikeuksien työryhmän hyvin aktiiviseen työhön, jossa työstettiin laaja kannanotto ja taustapaperi sijaissyntytyksen säätelystä yhteistyössä Väestöliiton jäsenjärjestöjen, kuten Kätilöliitto, Suomen Gynekologiyhdistys ja Terveystieteiden tutkimuskeskus. Yhteisessä lausunnossa kannatettiin sijaissyntytyksen säätelyä Suomeen ja ehdotettiin suuntaviivoja sosiaalisesti kestävä sijaissyntytyksen säätelyä. Kannanoton julkaiseminen syyskuussa nosti paljonkin julkista keskustelua temasta.
 - Syötettiin edelleen teemaa myös median käsiteltäväksi.
 - Loppuvuodesta tuli kuitenkin tieto, että oikeusministeriö on lykännyt edelleen hallitusohjelmassa luvattua selvityksen valmistumista kevääseen 2023, eikä sijaissyntytyksen säätely tällä hallituskaudella siten ole enää teoriassakaan mahdollista.
 - **PERHEVAPAAUUDISTUS**
 - Hallituksen esitysluonnos tuli lausunnonle maaliskuussa. Esitys korjasi ennen kaikkea hedelmöityshoidoilla lapsen saaneiden naisparien perheiden haasteita, mutta otti lukuisia askelia taaksepäin erityisesti apilaperheiden osalta. Myös perheen sisäisen adoption kautta vanhemmuuden jakaneiden naisparien mahdollisuudet päättää vapaiden käytöstä kaventuivat. Esityksen peruslähtökohta sitoa vapaat oikeudelliseen huoltajavanhemmuuteen on tosiasiallisten perhesuhteiden huomioimisen näkökulmasta erittäin ongelmallinen. Perhevapaiden nimikkeiden muuttaminen sukupuolineutraaleiksi oli kannatettava ja selkeyttää perhevapaaajärjestelmää sukupuolivähemmistöjen osalta.
 - Yhdistyksen laaja ja kriittinen lausunto esitysluonnoksesta ei tietenkään muuttanut esityksen peruslähtökohdaksi valittua periaatetta, mutta etuuspäivien jakamiseen muille kuin huoltajavanhemmille saatiin joitain lisäjoustoja, joka osittain paikkasi esityksen tuomia huononnuksia apilaperheille
 - Syksyllä esityksen eduskuntakäsittelyn yhteydessä lausuimme asiasta sosiaali- ja terveysvaliokunnalle ja esitimme vielä enemmän joustoja vapaiden luovuttamiseen, mutta valiokunta ei enää muuttanut esitystä näiltä osin.

- Eduskunta hyväksyi perhevapaaudistuksen ja yhdistys aloittaa nyt tiedottaa jäsenistölleen, millä tavoin uudistus vaikuttaa heidän mahdollisuuksiinsa käyttää perhevapaita.
- YHDENVERTAISET HEDELMÖITYSHOIDOT:
 - Lahjasoluhoidot naispareille ja itsellisille naisille käynnistettiin vuosien 2019–2020 aikana sen jälkeen, kun hallinto-oikeus oli todennut sairaanhoitopiirien aiemman käytännön syrjiväksi. Yhdistyksen yli 10 vuotta jatkunut vaikuttamistyö syrjinnän lopettamiseksi kantoi vihdoin hedelmää.
 - Lahjasoluhoidojen tosiasiallisen yhdenvertaisuuden toteutumiseksi julkisilla klinikoilla luotiin yhdessä Lapsettomien yhdistys Simpukan ja HUSin lisääntymislääketieteellisen yksikön kanssa pysyväksi tarkoitettu yhteistyörakenne, jonka tarkoituksena on mahdollistaa tiedonvaihto perheitä edustavien järjestöjen ja kaikkia julkisia klinikoita edustava HUSin kesken. Toimintavuoden aikana tavattiin kaksi kertaa, tammikuussa ja lokakuussa. Erityisinä kehittämiskohteina puhuttiin ainakin sukupuolivähemmistöihin kuuluvien hoidoista ja sukusolujen tallettamisesta, kumppanuusvanhempien jättämisestä hoitojen ulkopuolelle, itsellisten raskautta toivovien rakkaussuhteiden vääränlaisesta normittamisesta, hoitojen resursseista sekä kansallisista hoitokriteereistä.
 - Tiedotettiin perheille uusista mahdollisuuksista ja niiden reunaehdoista.
 - Kyseltiin kohderyhmältä äitiyslain toimeenpanosta. Julkiset ja yksityiset hedelmöityshoitoklinikat saivat hyvät arviot äitiyslain mukaisen yhteisen suostumuksen laatimiseen liittyvistä kysymyksistä. Perheiden mukaan klinikat olivat ajan tasalla äitiyslain sisällöstä.
 - Soittokierros yksityisille klinikoille osoitti, että suhtautuminen kumppanuusvanhemmuuteen on muuttunut yksityisillä klinikoillakin selvästi takavuotia nihkeämmäksi. Kumppanuusvanhempien oikeudet hedelmöityshoitoihin sekä yksityisillä ja julkisilla klinikoilla on siten nostettu hedelmöityshoitovaikuttamistyön keskiöön.
 - Tiedotettiin sukusolujen lahjoitusmahdollisuudesta omien kanavien kautta yhteistyössä lahjasolupankkien kanssa. Lahjoittajille tarjottiin tietopaketti yhteistyössä Simpukan Helminauha-hankkeen kanssa, jossa yhdistys yhteistyökumppanina.
 - Eri yhteyksissä luotiin poliittista painetta lisätä lapsettomuushoitojen resursseja kokonaisuudessaan. Tätä tehtiin ennen kaikkea Monimuotoiset perheet -verkoston yhteistyönä.
- Yhteistyössä lapsijärjestöjen verkoston ja Setan kanssa toteutettiin keväällä pyöreän pöydän keskustelu sateenkaarilasten ja sateenkaariperheiden lasten oikeuksista ja syksyllä saman sisältöinen seminaari.
- Valtioneuvoston tasa-arvopoliittisesta selonteosta lausuttiin alkuvuodesta ja osallistuttiin kuulemiseen elokuussa. Yhdenvertaisuuslain osittaisen uudistamisen järjestökuulemiseen osallistuttiin lokakuussa.
- Äitiyslain (voimaan 1.3.2019) toimeenpanon seuranta tehtiin tekemällä jäsenistölle kysely naisparien kokemuksista hedelmöityshoitoklinikoilla äitiyslain mukaisen yhteisen suostumuksen antamisesta sekä neuvoloissa äitiyden tunnustamisen yhteydessä. Selvityksen mukaan uuteen vanhemmuuden vahvistamisen tapaan liittyvä prosessi toimii erinomaisesti hedelmöityshoitoklinikoilla, mutta neuvoloissa on vielä paljonkin väärää tietoa ja tietämättömyyttä.

2.2. Kansainvälinen vaikuttamistyö

Kansainvälisen vaikuttamistyön tärkeitä kumppaneita ovat kattojärjestömme Nelfa (Network of European LGBTIQ* Families Associations), IFED (International Family Equality Day), Transgender Europe, Ilga ja Ilga-Eurooppa. Yhdistys on ollut mukana perustamassa Nelfaa ja IFEDiä. Eurooppalaista vaikuttamistyötä tehdään myös suomalaisten kattojärjestöjemme LSKL:n

(esimerkiksi lapsen oikeuksien sopimuksen raportointi) ja Väestöliiton kautta (esimerkiksi vaikuttamalla eurooppalaisten perhejärjestöjen kattojärjestön, Cofacen, työhön).

Kansainvälisen vaikuttamistyön tapahtumia vuonna 2021:

- Merkittävin kansainvälisen vaikuttamistyön saavutus oli YK:n lapsen oikeuksien komitean tekemä langettava päätös Suomelle venäläisen sateenkaariperheen lapsen oikeuksien loukkaamisesta turvapaikkapäätöksessä. Yhdistys on tukenut perhettä koko matkan päätöksistä valittamisessa, kantelun tekemisessä komitealle, oikeusavustajan löytämisessä, varainkeruussa valituksen kustannuksissa ja keräämällä kv-asiantuntijaorganisaatiot tukemaan valitusta interventioilla. Vuoden 2021 aikana tiedotettiin näkyvästi Suomen saamasta langettavasta päätöksestä, tehtiin aktiivista mediatyötä, myös kansainvälisesti, annettiin haastatteluja ja edustettiin perhettä Suomen valtion kanssa käytävissä korvausneuvotteluissa. Päätös tulee muuttamaan turvapaikkaprosessia Suomessa ja maailmassa, sekä turvaamaan sateenkaariperheiden lasten asemaa maailmanlaajuisesti. Päätös oli komitean ensimmäinen, joka liittyi sateenkaariperheiden lasten asemaan.
- Osallistuttiin Nelfan, IFEDin, Ilga-Euroopan verkkovuosikokoukseen.
- Sateenkaariperhejärjestöt kaikilla mantereilla järjestivät Kansainvälisen sateenkaariperhepäivän (IFED) tapahtumia 2.5.2021. Sateenkaariperhepäivän tapahtumista Suomessa ks. luku 5.8.
- Yhdistyksen hallituksen nimeämä kv-työryhmä selvitti uuden pohjoismaisen sateenkaariyhteistyön rahoituksen hakemista sateenkaariperhehankkeelle, mutta hankehakemus päätettiin jättää kuitenkin tekemättä
- Pohjoismaisen ministerineuvoston sateenkaaristrategia, jota oltiin tekemässä vuonna 2020, ei poikanut yhteistyötilaisuuksia vielä vuoden 2021 aikana

2.3. Monimuotoiset perheet -verkosto vaikuttamistyön tukena

Monimuotoiset perheet -verkoston kymmenen perhejärjestöä ovat tehneet yhteistä vaikuttamistyötä toista vuosikymmentä. Sateenkaariperheet ry vastaa verkoston taloudesta ja hallinnosta verkoston puolesta.

Useat verkoston perhepoliittisista tavoitteista edistävät suoraan tai välillisesti yhdistyksen perhepoliittisia tavoitteita. Verkosto on erittäin keskeinen osa yhdistyksen vaikuttamistyötä. Se ei korvaa yhdistyksen tekemää työtä, vaan täydentää sitä ja antaa tukea ja leveämmät hartiat, kun niitä tarvitaan. Verkosto inspiroi, ideoi ja lietsoo verkoston järjestöjen tekemää vaikuttamistyötä. Verkoston toimintakertomus 2021 löytyy kokonaisuudessaan tämän toimintakertomuksen liitteenä. Luvussa 2.5. on lueteltu verkoston kanssa yhteistyössä annetut lausunnot.

2.4. Yhteistyöverkoston kehittäminen

Strateginen verkostoituminen on ollut jo pitkään yhdistyksen vaikuttamistoiminnan kulmakiviä. Toimintavuoden aikana käynnistettiin uusia yhteistyöverkostoja ja kehitettiin olemassa olevia.

- **Sateenkaaripoliittinen vaikuttamistyön verkoston** kutsuu kokoon Seta ry ja siihen kuuluu sateenkaaripoliittista vaikuttamistyötä tekeviä sateenkaari-, ihmisoikeus-, ja nuorisojärjestöjä. Verkoston kokoontumiset ovat osoittautuneet arvokkaaksi tavaksi päivittää ja synkronoida yhteistyötä. Vuonna 2021 agendalla olleet erityisesti trans- ja vanhemmuuslait
- **Monimuotoiset perheet -verkosto** on kymmenen perhejärjestön verkosto, joka käynnisti yhteisen vaikuttamistyön hankkeen vuonna 2013. Yhdistyksen merkittävin yhteistyöverkosto.

- **Eduskunnan työryhmistä** kahden kanssa on tehty tiivistä yhteistyötä: HLBTI-verkosto ja Monimuotoiset perheet -tukiryhmä
- **Lapsiasiavaltuutetun, tasa-arvovaltuutetun ja yhdenvertaisuusvaltuuten** kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä osana useita lainsäädäntö- ja vaikuttamistyön hankkeita
- **Julkiset lapsettomuusklinikat** ovat tehneet yhteistyötä yhdistyksen kanssa lahjasolupankkien tiedottamisessa ja julkisen terveydenhuollon lahjasolukäytäntöjen kehittämisessä. Jatkuvan yhteistyön rakenteet sovittiin vuonna 2020 ja niiden puitteissa on toimittu.
- **Perhehoidon ja adoption kehittämisessä** toimitaan tiiviissä yhteistyössä kaikkien alan toimijoiden kanssa. Yhdistyksellä on edustaja adoptiolautakunnan täysistunnossa.
- **Kumppanuusvanhemmaksi-hanke** käynnisti yhteistyön hankekumppanien Mannerheimin lastensuojeluliiton, Ensi- ja turvakotien liiton, Väestöliiton ja uutena yhteistyökumppanina mukaan tulleen Simpukka ry:n kanssa.
- Simpukan, Kohtuuttomat ry:n, Väestöliiton ja Monimuotoiset perheet -verkoston kanssa on tehty tiivistä vaikuttamistyötä **sijaissynnytyislainsäädännön** edistämiseksi
- **Ihmisoikeusjärjestöjen Amnesty ja Ihmisoikeusliitto** kanssa tehtiin vaikuttamisyhteistyötä, ennen kaikkea translain, vanhemmuuslain ja lasten oikeuksien osalta.
- **Väestöliiton** kanssa yhteistyössä jatkettiin Hyvä Kysymys –palvelun yhteistä tuottamista ja osallistuttiin Kannustava vanhemmuus -kumppanuusverkostoon. Väestöliiton kanssa tehdään koko ajan tiiviimmin yhteistyötä myös vaikuttamistyötä esimerkiksi sukupuolen moninaisuuteen ja sijaissynnytykseen liittyen. Vuoden 2019 alusta toiminnanjohtaja on toiminut Väestöliiton hallituksen jäsenenä.
- **Lastensuojelun Keskusliitto:** Keskusliitto on yhdistyksen kattojärjestö ja yhteistyökumppani vaikuttamistyön hankkeissa.
- **Parisuhdeverkosto:** Verkostoon kuuluu noin 30 toimijaa (järjestöjä, kuntia, hyvinvointialueita ja kirkkohallitus). Parisuhdeverkoston toimintaan osallistui Perhesuhdekeskus.
- **Erovaikuttajien verkosto:** Verkosto saattaa pääkaupunkiseudun erotoimijoita yhteen (julkiset palvelut + järjestöt). Verkoston tapaamisiin osallistui Perhesuhdekeskus.

2.5. Lausunnot, tiedotteet ja edustukset

Lausunnot ja kuulemiset

Vain kaikkein kriittisimpiin lausuntopyyntöihin kyettiin vastaamaan, koska vaikuttamistyön henkilöresurssointi on hyvin puutteellista.

- Lausunto tasa-arvoa koskevan selonteon valmistelusta STM:lle 22.1.2021
- Lausunto hallituksen esitysluonnoksesta perhevapaaudistukseksi STM:lle 1.4.2021
- Lausunto hallituksen esitysluonnoksesta vanhemmuuslaiksi OM:lle 23.4.2021
- Lausunto translainsäädännön seuranta- ja arviointityöryhmän työn aloittamiseksi STM:lle 25.9.
- Lausunto vanhemmuuslaista eduskunnan lakivaliokunnalle 18.10.2021
- Lausunto perhevapaista eduskunnan sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnalle 18.10.2021
- Kuuleminen STM:ssä tasa-arvoselonteosta 17.8.2021
- Kuuleminen OM:ssä yhdenvertaisuuslain osittaisuudistuksesta 28.10.2021

Tiedotteet ja kannanotot¹

- YK:n lapsen oikeuksien komitean päätös – Suomi loukkasi turvapaikkaa hakeneen sateenkaariperheen lapsen oikeuksia

¹ Tiedotteet luettavissa kotisivuilla ja STT Info -palvelussa

- Hallituksen esitys perhevapaista heikentäisi useiden sateenkaariperheiden tilanteita - järjestöjen jättäminen valmistelun ulkopuolelle oli kohtalokas virhe
- Järjestöt: Sijaissynnytystä harkitsee yhä useampi - eettistä ja yhdenvertaista sääntelyä tarvitaan Suomessa
- Sateenkaarijärjestöt erittäin pettyneitä vanhemmuuslakiin ja hidasteluun translain uudistuksessa
- Hallituksen esitys vanhemmuuslaiksi ei parantaisi sateenkaariperheiden lasten asemaa millään tavalla
- Lapsitoimijat: useamman oikeudellisen vanhemman mahdollisuus selvitettävä
- Hallituksen esitys vanhemmuuslaiksi ei paranna sateenkaariperheiden lasten asemaa – lapsen oikeus kaikkiin vanhempiinsa vaatii laajan selvitystyön käynnistämistä välittömästi.

Yhdessä Monimuotoiset perheet -verkoston kanssa annetut lausunnot ja kannanotot (yhteensä 22 kappaletta vuonna 2021) löytyvät verkoston sivuilta www.monimuotoisetperheet.fi

Edustukset

- Toiminnanjohtaja toimi Väestöliiton hallituksen jäsenenä (kausi 2019–2021)
- Toiminnanjohtaja toimi adoptiolautakunnan täysistunnon jäsenenä (varajäsen Anna Moring)
- Toiminnanjohtaja toimi yhdistyksen edustajana Monimuotoiset perheet –verkostossa
- Toiminnanjohtaja toimi translain uudistamisen arviointi- ja seurantatyöryhmässä
- Toiminnanjohtaja toimi jäsenenä viranomaisten kansallisessa sateenkaariverkostossa
- Toiminnanjohtaja toimi yhdistyksen edustajana Nelfan ja IFEDin vuosikokouksissa
- Toiminnanjohtaja toimi jäsenenä Väestöliiton seksuaalioikeus- ja lisääntymisterveystyöryhmässä
- Puheenjohtaja toimi yhdistyksen edustajana Ilga-Europen vuosikokouksessa
- Vertaistoiminnan koordinaattori ja Perhesuhdekeskuksen johtava asiantuntija toimivat Väestöliiton Kannustavan vanhemmuuden verkostossa
- Perhesuhdekeskuksen perhetyöntekijä toimi erovaikuttajien verkostossa
- Perhesuhdekeskuksen johtava asiantuntija toimi Parisuhdeverkostossa

3. Ammatillisen työn kehittäminen ja tiedon tuottaminen

3.1. Ammatilliset koulutukset, asiantuntijapäivät ja messut

Kaikki ammatilliset koulutukset on hoidettu työntekijävoimin. Vapaaehtoisia on ollut mukana kokemuskouluttajina. Saatuihin koulutuspyyntöihin on pyritty vastaamaan, mutta aktiivista ja suunnitelmallista koulutustoimintaa on toteutettu vain hankkeiden kohderyhmien osalta. Perhesuhdekeskus on kouluttanut perhe-, pari- ja eroneuvonnan ammattilaisia, perhehoitoalan lastensuojelun ammattilaisia sekä kumppanuusvanhemmuushanke yhteistyökumppaneitaan.

Ammatillisia koulutuksia järjestettiin vuonna 2021 yhteensä 19 kappaletta. Koronavuonna suurin osa koulutuksista on tapahtunut verkossa, fyysisesti on koulutettu vain kahdella eri paikkakunnalla ympäri Suomen. Koulutuksilla (yht. 45 oppituntia) tavoitettiin 718 perheitä työssään kohtaavaa ammattilaista tai tulevaa ammattilaista. Edellisinä vuosina tavoitettiin 1151 ja 718. Koulutukset eritelty liitteessä 1.

Yhdistyksen koulutuksista saatu palaute on ollut hyvää. Koulutussisältöjä on kehitetty koulutuspalautteen, tutkimushankkeesta saadun tiedon ja perheiden kokemusten pohjalta. Yhdistyksen oppaita ja esitteitä jaettiin paljon tavanomaista vähemmän koulutusten, messujen ja

ammattillisten päivien yhteydessä, koska korona perui fyysisiä tapahtumia. Vuonna 2021 osallistuttiin Lastensuojelupäiville lokakuussa ja perhehoidon päiville marraskuussa.

3.2. Koulutusmateriaalit ammattilaisille

Yhdistys julkaisee kohdennettua tietoa sateenkaariperheistä eri ammattiryhmille ja eri elämäntilanteisiin liittyen. Osa julkaisuista puhuttelee suoraan ammattilaisia. Myös seuraavassa luvussa 4.1. luetellut perheille suunnatut julkaisut palvelevat perheiden kanssa työtä tekeviä ammattilaisia. Julkaisut voivat olla sähköisiä tai perinteisiä.

Vuonna 2021 julkaissut materiaalit:

- Tieto-osiot sensitiivisestä kohtaamisesta ja sateenkaarevien perhe- ja läheissuhteiden erityiskysymyksistä Perhesuhdekeskuksen loppuvuonna uusituille verkkosivuille
- Perhesuhdekeskuksen vähemmistöstressi-aiheinen blogikirjoitus ammattilaisille Ensi- ja turvakotien liiton verkkosivuille
- Yhteistyössä Perhehoitoliiton kanssa luotiin ammattilaisille suunnattu verkkokoulutusta sateenkaariperheistä perhehoitajina. Verkkokoulutus julkaistaan Perhehoitoliiton verkkosivuilla helmikuussa 2022.
- Perhehoitohankkeen vuonna 2020 julkaisemasta ammattilaisen oppaasta otettiin loppuvuodesta uusi painos.

3.3. Hankkeiden ja erillistoimintojen tekemä ammatillisen työn kehittäminen

Kumppanuusvanhemmaksi -hanke 2021–2024 käynnistyi

Kumppanuusvanhemmaksi-hanke käynnistyi syksyllä 2021. Yksi hankkeen tavoitteista on lisätä kumppanuusperheitä kohtaavien ammattilaisten tietoa tämän perhemuodon erityiskysymyksistä, ja hankkeen yhteistyökumppaneina toimivat perhe- ja lapsijärjestöt ovat tärkeä koulutuksellinen kohderyhmä. Yhteistyö Mannerheimin lastensuojeluliiton, Väestöliiton, Ensi- ja turvakotien liiton ja Simpukka ry:n kanssa aloitettiin suunnitteleamalla järjestöjen henkilöstöille suunnattuja kumppanuusvanhemmuutta käsitteleviä koulutuksia, joiden toteutus aloitetaan vuonna 2022. Hankkeen perhevalmentaja piti syksyllä 2021 myös kaksi kumppanuusvanhemmuutta käsittelevää tilauskoulutusta hedelmöityshoitoklinikoiden työntekijöille ja lahjasoluneuvontaa antaville ammattilaisille.

Väriä perhehoitoon -hanke 2018–2020

Väriä perhehoitoon – Sateenkaariperheet perhehoitajiksi -hankkeen rahoitus päättyi vuoden 2020 lopussa. Hankkeen tavoitteena oli lisätä perhehoitoon pääsevien lasten osuutta lastensuojelun sijaishuollossa edistämällä sateenkaari-ihmisten mahdollisuuksia ryhtyä sijaisvanhemmaksi.

Hankkeesta koronan takia yli jääneillä varoilla toteutettiin vielä 2021 aikana muutama koulutus, osallistuttiin lastensuojelupäiville ja perhehoidon päiville, painatettiin lisää hankkeen tuottamia materiaaleja sekä järjestettiin hankkeen loppuseminaari ammattilaisille Helsingin musiikkitalossa ja verkossa 15.10.2021. Osallistujia loppuseminaarissa oli 70. Lisäksi perhehoidon merkeissä osallistuttiin Lastensuojelupäiville sekä Perhehoidon päiville - näissä tavoitettiin yhteensä yli 600 ihmistä. Perhehoitoliiton sivuilla 17.3.2022 julkaistavan koulutusmateriaalin työstämistä tehtiin myös hankkeen resursseilla.

Sateenkaari-ihmisten perhesuhdekeskus

Perhesuhdekeskus kouluttaa perhe-, pari- ja erotyön ammattilaisia laajasti sateenkaari-ihmisten perhe-, rakkaus- ja läheissuhteista, niiden erityiskysymyksistä ja tuen tarpeista. Puolet yhdistyksen koulutuksista oli Perhesuhdekeskuksen toteuttamia. Suurimmat koulutukset toteutettiin Ensi- ja turvakotien liitolle (ETKL), Helsingin sote-alan työntekijöille sekä kirkon perheneuvojille. ETKL:n kanssa on käynnissä jo pian kaksi vuotta kestänyt kehittämissyhteistyö. Neliosaisen koulutussarjan toteuttaminen alkoi vuoden lopulla, ja vuoden 2022 aikana ETKL:n verkkoalustalle rakennetaan verkkokurssi sateenkaarevista perhe- ja läheissuhteista. Parisuhdeviikolla järjestettiin Parisuhdekeskus Katajan kutsumana avoin verkkoluento teemalla Normien vaikutus rakkaussuhteisiin, joka herätti runsaasti kiinnostusta jälkikäteenkin erityisesti ammattilaisten keskuudessa.

Sateenkaari-ihmisten perhesuhdekeskus tarjoaa tietoa, vertaistapahtumia ja apua sateenkaari-ihmisille ja heidän läheisilleen perhe-, rakkaus- ja läheissuhteiden tueksi. Toiminta on valtakunnallista, ja se on ollut käynnissä vuodesta 2017. Toimintaa toteutetaan yhteistyössä kaikkien sateenkaarijärjestöjen kanssa. Yksi Perhesuhdekeskuksen tehtävistä on koordinoita sateenkaarijärjestöjen ammatillisten ja valtakunnallisten tuki- ja neuvontapalveluiden ohjausmallin kehittämistä ja asiakastyötä tekevien työntekijöiden verkostoa.

Toiminnan kohderyhmänä ovat Sateenkaariperheet ry:n muusta toiminnasta poiketen kaikki sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöihin kuuluvat ihmiset ja heidän läheisensä, ei vain lapsiperheelliset ja sitä suunnittelevat kuten yhdistyksen muussa toiminnassa.

Perhesuhdekeskuksen vuoden 2021 toiminnat on kuvattu tässä toimintakertomuksessa osana muita yhdistyksen toimintoja.

4. Perheiden ja perhettä suunnittelevien neuvonta ja tuki

4.1. Neuvonta- ja tukimateriaalit perheille ja perhettä suunnitteleville

Yhdistys julkaisee tieto- ja tukimateriaaleja kohdennetusti eri perhemuodoille ja eri perhetilanteisiin. Materiaalit tarjoavat sekä tietoa lainsäädännöstä, perhebyrokratiasta, perheellistymistavoista ja palveluista että tukea ja ideoita kehittää perheiden valmiuksia kohdata erilaisia perhetilanteita. Julkaisut voivat olla sähköisiä tai perinteisiä.

Toimintavuoden aikana julkaistiin seuraavat julkaisut:

- Vanhemman sukupuolen moninaisuutta käsittelevä opas julkaistiin TransHelsinki-tapahtumassa. Taitto ja kuvitus jäivät vuoteen 2022.
- Perhesuhdekeskus osallistui Suomi.fi -sivuston Ero puolisoista -kokonaisuuden (verkkooppaan) kehittämiseen.
- Perhesuhdekeskuksen Rakkaussuhteen työkirjaa jaettiin vuoden aikana 800kpl

4.2. Neuvontapalvelu palvelee perheitä arjen tilanteissa

Merkittävä osa neuvontapalveluun tulevista kysymyksistä liittyi julkisen puolen hedelmöityshoitoihin. Myös äitiyslain ja kumppanuusvanhemmuuden tiimoilta oltiin usein yhteydessä. Kansainväliseen sijaissynnytykseen liittyvät kysymykset lisääntyvät vuoden aikana merkittävästi. Kahden kulttuurin perheiden kansainvälisiin asioihin liittyviä kysymyksiä tuli yhä aiempaa enemmän. Miesten, erityisesti transmiesten, määrä yhteydenottajina lisääntyi selvästi, kuten myös cis-heteroiden osuus.

Muutoin lapsen syntymään ja vanhemmuuden vahvistamiseen liittyvä byrokratia oli yleisin syy ottaa yhteyttä neuvontapalveluun. Selvästi lapsen syntymän ja ei-synnyttävän vanhemman vanhemmuuden vahvistamisen välisen ajan turvattomuus mietityttää tulevia vanhempia, ja moni

kyselikin, kuinka voisi turvata lapsen oikeutta ei-synnyttävään vanhempaan mahdollisimman nopeasti, etenkin tilanteissa, joissa suunnitelmissa on perheen sisäinen adoptio.

Varsinaiseen, tuotteistettuun neuvontapalveluun kuuluu puhelinpäivystys kahtena päivänä viikossa, erillinen neuvontasähköpostiosoite ja lähes kuukausittainen neuvontachat. Yhdistyksen neuvontatyötä tehdään kuitenkin erittäin merkittävässä määrin useissa eri yhteyksissä ja eri toimijoiden toimesta. Paikallistiimien aktiivit ja ryhmienvetäjät antavat neuvontaa paikallistasolla. Yhdistyksen työntekijät, puheenjohtaja ja hallituksen jäsenet antavat neuvontaa valtakunnallisemmalla tasolla, ja esimerkiksi perhevalmennusten, leirien ja Pride-tapahtumien yhteydessä.

Toimintavuoden aikana kehitettiin neuvontapalvelun nopeutta, poikkeusaikojen tiedotusta ja sijaistuskäytäntöjä. Kirjallisiin kysymyksiin vastattiin muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta viikon kuluessa. Moni vastausviesti poiki uusia kysymyksiä. Osan kanssa neuvontaa tehtiin sekä puhelimitse että sähköpostin kautta. Moni puhelimitse yhteydessä ollut sai mm. materiaaleja tai faktojen koonnin sähköpostitse. Kumppanuusvanhemmuutta suunnittelevien oli mahdollista tavata henkilökohtaisesti työntekijää. Tätä mahdollisuutta käyttikin kymmenkunta yhteistä perhettä suunnittelevaa perhekuntaa.

Taulukko: Annettu neuvonta (luvuissa ainoastaan varsinaisen neuvontapalvelun antama neuvonta)

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Puhelinpäivystys	62	102	130	122	64	71	53	66	64
Neuvonta-sähköposti	413	573	581	613	591	602	589	597	616
Neuvonta-chat	100	100	120	108	73	30	0	55	115
Yhteensä	575	775	831	843	728	703	642	718	795

4.3. Ammatillinen, psykososiaalinen tuki haastavissa perhetilanteissa

Perhesuhdekeskus tarjosi ammatillista tukea sateenkaari-ihmisten perhetilanteisiin puhelinpalvelun, päivystyschatin ja tukikeskusteluiden muodossa. Tukipalveluista vastasi perhetyöntekijä, perhe- ja pariopsykoterapeutti Terhi Väisänen. Osa asiakkaista ohjattiin tukikeskusteluun perhe- ja pariopsykoterapeutti Miia Lehtoselle, jolta ostettiin tukipalveluita palkkioperusteisesti. Perhetyöntekijän sairasloman vuoksi tukipalvelut olivat kiinni lähes koko marras-joulukuun ajan. Osa puhelinpalveluista saatiin toteutettua sijaisjärjestelyin tai korvattua päivystyschatilla.

Tukipalveluiden osalta tehtiin yhteistyötä esim. palveluohjauksen osalta muiden sateenkaarijärjestöjen kanssa, jotka tarjoavat valtakunnallisia ja ammatillisia tukipalveluita (Sukupuolen moninaisuuden osaamiskeskus, Helsinki Pride ry, Sinuiksi).

Puhelinpalvelu

Puhelinpalvelu oli auki maanantaisin klo 15-17 ja perjantaisin klo 8-10 (pois lukien loma-ajat ja perhetyöntekijän sairasloma). Puhelinpalvelu tarjosi tukea niin ensi kertaa yhteyttä ottaville kuin aiemminkin yhteyttä ottaneille. Tuen saanti voi olla yhtä tärkeää niin ensi kertaa kuin uudestaan yhteyttä ottavalle.

Puheluita tuli yhteensä 138kpl. Niistä 74kpl (54%) oli ensi kertaa soittaneilta, kun taas lähes puolessa puheluista soittaja tarvitsi uudelleen tukea joko samaan tai uuteen tilanteeseen. Vain kahdessa puhelussa asia ei liittynyt suoranaisesti sateenkaarevaan suhteeseen.

Ensi kertaa soittaneista 20% oli seksuaali- tai sukupuolivähemmistöihin kuuluvien läheisiä. Osuus on kasvanut edellisvuoden 7%:sta hurjasti. Yhteyttä ottaneet läheiset olivat joko sateenkaarevan lapsen/nuoren vanhempia tai aikuisiällä seksuaalisen suuntautumisen tunnistaneiden lapsiperheellisten puolisoita. Myös miesten osuus soittaneista kasvoi edellisvuoden 17%:sta

vuoden 2021 30%:iin. Ensi kertaa soittaneista 72% oli Uudeltamaalta ja 28% muualta Suomesta. Kaikista puhelusta Uudenmaan osuus oli 55% eli lähes sama kuin edellisvuonna.

Yleisimmät yhteydenoton syyt olivat ongelmat pari- tai monisuhteessa (myös lähisuhdeväkivalta), erotilanne sekä ristiriidat tai hämmennys, jotka ovat syntyneet jonkun perheenjäsenen (puoliso, lapsi, vanhempi) seksuaaliseen suuntautumisen tai sukupuoli-identiteetin muuttumisen tai löytymisen myötä.

Soittaneista kolmasosa ohjattiin Perhesuhdekeskuksen tukikeskusteluun, 13% muihin palveluihin ja 60%:lle riitti avuksi keskustelu ja kuuntelu puhelimesta.

80% soittaneista sanoittaa, että keskustelu helpotti oloa. 20%:lla olo helpottui jonkin verran.

Päivystyschat

Päivystyschat on matalan kynnyksen yhteydenottotapa, jossa käydään anonyymi, kahdenkeskinen chatkeskustelu työntekijän kanssa. Pääasiallisesti päivystyschat on palveluohjausta eteenpäin. Päivystyschat oli auki kerran kuukaudessa tunnin ajan, mikä on luultavasti liian harvoin, jotta asiakkaat löytäisivät palvelun. Marras-joulukuussa osa puhelinpalveluajoista korvattiin päivystyschatilla, jolloin asiakkaita löysi palveluun paremmin. Yhteydenottoja tuli vuoden aikana 11 eli keskimäärin 1kpl/chat.

Puhelinpalvelu ja päivystyschat	2018	2019	2020	2021
Puheluita	87	124	146	138
Chat-yhteydenottoja	-	-	4	11
Soittajista Uudeltamaalta	59%	52%	51%	55%
Soittajista muualta Suomesta	41%	48%	49%	45%

Tukikeskustelut

Erillisiä tukikeskusteluita yksilön, perheen tai pari-/monisuhteessa elävien on mahdollista saada 1-5kpl vaikeissa perhe-, rakkaus- ja läheissuhdetilanteissa, joihin liittyy sateenkaarierityisiä kysymyksiä.

60-90min mittaisia tukikeskusteluita järjestettiin vuoden aikana 262kpl. Tukea sai vuoden aikana 128 henkilöä 92 eri perhekokoonpanosta. 73%:ssa keskusteluita paikalla oli yksi henkilö, 22%:ssa kaksi henkilöä ja 5%:ssa kolme tai neljä.

Koronatilanteen vaikutuksen myötä puolet keskusteluista käytiin videopuhelulla, vaikka asiakkaista suurin osa tuli Uudenmaan alueelta. 10% keskusteluista käytiin puhelimitse ja 40% kasvokkain. Uusimaa on korostunut tukikeskustelussa käyneiden joukossa verrattuna puhelinpalvelun osuuteen. Muualta soittaneille pyritään löytämään tukea omalta paikkakunnalta etenkin, jos soittaja toivoo kasvokkaista tukea.

Tukikeskusteluun tulemisen syynä toistuivat samat teemat kuin puhelinpalvelussakin. Lisäksi korostuivat vanhemmuuteen ja sen jakamiseen liittyvät haasteet.

Tukikeskustelut	2018	2019	2020	2021
Tukikeskusteluita yht.	168	243	293	262
Eri perhekuntia asiakkaina	81	89	101	92
Keskustelu kasvokkain	83 %	80 %	56 %	40%
Keskustelu / videopuhelu	0,5 %	4 %	30 %	50%
Keskustelu / puhelin	16 %	16 %	14 %	10%
Asiakkaita Uudeltamaalta	71 %	64 %	81 %	86%
Asiakkaita muualta	29 %	36 %	19 %	14%

4.4. Sateenkaariperheiden perhevalmennus

Sateenkaariperheiden perhevalmennuskurssi järjestettiin toimintavuoden aikana kaksi kertaa (keväällä ja syksyllä). Kevään kurssi järjestettiin verkkokurssina 48 osallistujalle. Syksyn kurssi saatiin pidettyä viikonloppukurssina Helsingissä 20 ihmiselle.

Kurssi on laajuudeltaan 20 oppituntia ja se on suunnattu kaikille lasta suunnitteleville, lasta odottaville ja lapsen hiljattain saaneille perheille. Kouluttajina kursseilla toimivat yhdistyksen työntekijät ja kokemuskouluttajina tavalliset sateenkaariperheiden vanhemmat. Valmennus täydentää kunnan tarjoamaa synnytys- ja perhevalmennusta. Kurssilla tarjotaan tietoa erityisesti sateenkaariperheiden perheellistymiseen liittyvistä erityishaasteista, käydään läpi perheiden oikeuksia etuuksiin ja ongelmiin etuuksien haussa, syntymässä olevan lapsen juridisen tilanteen turvaamiseen liittyvissä hakemuksissa, sateenkaariperheiden aikuisten välisten suhteiden tyyppillisistä sudenkuopista, kolmen ja neljän vanhemman perheiden erityishaasteista jne. Kurssin sisältöjä kehitettiin vähemmistöstressin ja sosiaalisen vanhemmuuden osalta.

Sateenkaariperheiden oma perhevalmennuskurssi tukee perheiden ongelmien ennaltaehkäisyä, palveluneuvontaa ja toimii myös vahvana vertaistuen paikkana ja muodostaa vertaisverkostoja, jotka kokemusten mukaan helposti jatkuvat koko lasten lapsuuden ajan. Valmennus ei korvaa kunnan järjestämää synnytys-/perhevalmennusta vaan täydentää sitä.

4.5. Miten lapsia tehdään? -tilaisuudet

Miten lapsia tehdään? -tilaisuudet ovat yhden illan avoimia keskustelutilaisuuksia, joissa kerrotaan sateenkaariperheellistymisen mahdollisuuksista ja annetaan perhettä suunnitteleville mahdollisuus kysyä asiantuntijalta. Perhevalmennuksen tavoin ne toimivat usein sisäänheittäjinä yhdistyksen toimintaan. TransHelsingin tapahtuma keräsi yllättäen enemmän osallistujia kuin ikinä ennen, enemmän kuin kolmena edeltävänä vuonna yhteensä.

Tilaisuuksia pidettiin vuonna 2021 kolme, joista kaikki verkkoluentoina:

- Arctic Prideilla maaliskuussa verkossa, 9 osallistujaa
- Helsingin Prideilla kesäkuussa verkossa, 26 osallistujaa
- TransHelsingissä miten transihmiset tekee lapsia -verkkotilaisuus marraskuussa, 25 osallistujaa

5. Monimuotoista vertaistoimintaa

Vertaistoiminta vuonna 2021

Yhdistyksen vertaistoiminta koostuu valtakunnallisesta ja paikallisesta vertaistoinnasta. Sateenkaariperheiden valtakunnallisesta vertaistoinnasta vastaavat yhdistyksen vertaistoinnin koordinaattori sekä muut yhdistyksen ja sen hankkeiden työntekijät. Perhesuhdekeskuksen vertaistoinnasta vastaa Perhesuhdekeskuksen johtava asiantuntija.

Valtaosan sateenkaariperheiden vertaistoinnasta toteuttavat vapaaehtoisista koostuvat paikallistiimit. Vuonna 2021 paikallista toimintaa järjestettiin yhdeksällä eri paikkakunnalla. Paikallista vertaistoimintaa koordinoi yhdistyksen vertaistoinnin koordinaattori.

Toimintavuonna 2021 vertaistoinnin osallistumiset jatkuivat aiempia vuosia matalampina koronaepidemian ja kokoontumisrajoitusten vuoksi.

Vertaistoinnin osallistumiset	2019	2020	2021
Paikallinen vertaistoiminta	4043	1790	1857
Valtakunnallinen vertaistoiminta			
<i>Yleisavusteinen perustoiminta</i>	687	601	367
<i>Perhesuhdekeskus</i>	241	217	53
<i>Väriä perhehoitoon -hanke</i>	60	14	0
Kaikki osallistumiset yhteensä:	5031	2622	2277

Vertaistapahtumien lukumäärä: 162

Vuositeema 2020-2021 vanhemmuuskumppanuus

Toimintavuoden vuositeemana oli vanhemmuuskumppanuus. Tavoitteena oli tukea vanhemmuuskumppanuutta myös vertaistoinnassa. Ennen kaikkea apilaperheiden ja kumppanuusvanhempien tukea kehitettiin. Muita vertaistoinnin muotoja, joilla pyrittiin tukemaan vanhemmuuskumppanuutta, olivat erotoiminta ja rakkaussuhdetoiminta. Kaikki toiminta eritelty tarkemmin alla olevissa kappaleissa.

5.1. Vertaistoimintaa erityisryhmille

Kumppanuusvanhemmuus- ja apilaperhetoiminta

Kumppanuusvanhemmille järjestettiin kevätkaudella kaksi kumppanuusvanhemmuus-iltaa. Ensimmäisen aiheena oli omat toiveet ja odotukset ja toinen oli ”perustietoa kumppanuusvanhemmuudesta”. Molemmat tilaisuudet järjestettiin verkossa ja luentoja lisäksi niissä oli speed date -mahdollisuus. Tilaisuuksiin osallistui yhteensä 60 henkilöä.

Keväällä saatiin tieto Kumppanuusvanhemmaksi-hankkeen myönteisestä rahoituspäätöksestä, ja syyskuussa hanke alkoi kahden työntekijän voimin suunnitella niin vertaistoimintaa kuin muutakin hankkeen tavoitteiden mukaista toimintaa. Hankkeen ensimmäisinä kuukausina järjestettiin yksi vuorovaikutusteemainen Kumppanuusvanhemmuusilta Helsingissä ja verkossa luento kumppanuusvanhemmuutta harkitseville. Kumppanuusvanhemmuusilta osallistui 16 henkilöä, koska koronan vuoksi osallistujamäärää jouduttiin rajaamaan. Ilmoittautuneita oli 29. Luennolle,

joka järjestettiin ensimmäistä kertaa alustalla, joka mahdollisti täysin anonyymin osallistumisen, osallistui 23 henkilöä. Kumppanuusvanhemmuus-chatit järjestettiin keväällä ja syksyllä, osallistujia ensimmäisellä kerralla 21 ja toisella 20.

Kumppanuusvanhempien ja vanhemmuuskumppanuutta suunnittelevien Facebook-ryhmän jäsenmäärä jatkoi tasaisesti kasvuaan koko vuoden. Ryhmä kasvoi vuodessa 1009 jäsenestä 1406:een. Selvästi oli nähtävillä se, että yhä useampi perhemuodosta omakohtaisesti kiinnostunut ei kuulunut seksuaali- tai sukupuolivähemmistöön. Ryhmäläiset havahtuivat pohtimaan kahden kohdullisen henkilön välisen kumppanuusperheen mahdollisuutta, ja yhä useampi tästä kiinnostuikin, mikä näkyi aiheeseen liittyvien kysymysten tulvana ja uudenlaisten kumppaninhakuketjujen perustamisena. Facebook-ryhmässä panostettiin tapahtumien ja tilaisuuksien markkinointiin, ja loppuvuodesta Kumppanuusvanhemmaksi-hankkeen tunnetuksi tekemiseen ja ryhmäläisten aktivointiin mm. tekemällä erilaisia äänestyksiä. Ryhmässä jaettiin aktiivisesti aiesopimustietoa ja houkuteltiin kysymään ja etsimään vastauksia.

Apilaperhettä suunnittelevat olivat aktiivinen neuvolapalveluihin yhteyttä ottava joukko. Suurin osa kysyi neuvoja juridisissa ja muissa byrokraattisissa kysymyksissä, erityisesti sopimuksien tekemiseen kaivattiin tukea. Vanhemmuuskumppanin etsintään ja vertaistuen löytämisen mahdollisuuteen liittyviä kysymyksiä tuli myös runsaasti. Perustiedon kyselijöitä oli myös paljon. Henkilökohtaisia neuvontatapaamisia pidettiin kasvotusten ja verkossa toistakymmentä.

Sukupuoleltaan moninaisten perheet

Sukupuoleltaan moninaisten perhekahvila jatkoi toimintaansa Helsingissä kesä- ja syyskaudella kokoontuen vuoden aikana kuusi kertaa. Keväällä perhekahviloita ei pidetty epidemiatilanteen vuoksi. Perhekahviloissa kävi yhteensä 88 ihmistä, joista lapsia oli 27 ja aikuisia 56. Lisäksi sukupuoleltaan moninaisille vanhemmille järjestettiin 2 vertaisryhmächattia verkossa, joihin osallistui yhteensä 18 henkilöä.

Lisäksi yhdistys osallistui TransHelsinki 2021 –tapahtumaan järjestämällä perhetapaamisen, johon osallistui 22 henkilöä (10 lasta ja 12 aikuista). TransHelsinki –viikolla järjestettiin myös Miten transihmiset tekee lapsia? -tilaisuus verkossa (25 osallistujaa), sukupuoleltaan moninaisten perhekahvila (19 osallistujaa) sekä vertaisryhmächat (7 osallistujaa). TransHelsinki –viikon tapahtumiin osallistui yhteensä 73 ihmistä.

Facebookissa Sukupuoleltaan moninaisten perhekahvila –sivulla oli noin 50 seuraajaa vuoden lopussa.

Transihmisten perheellistymisoppaan valmiiksi saattamista on viivytetty translakia odotellessa. Lakiuudistusta ei kuitenkaan kuulunut ja marraskuussa TransHelsingin lapsentekoillassa julkaistiin sisällöllisesti valmis opas, jonka kuvitus ja taitto jäävät seuraavalle vuodelle.

Transmaskuliinien vertaisviikonloppu ja perheiden kevätkarkelot peruuntuivat koronatilanteen vuoksi. Molempia yritettiin siirtää syksyille, mutta vapaita aikoja ei löytynyt potentiaalisista kohteista.

Vertaistoiminnan kehittämisessä ja viestinnässä kiinnitettiin erityistä huomiota sukupuolen moninaisuuteen.

Muut erityisryhmät

Vanhempien toiveita kartoitettiin erilaisten ryhmien suhteen jäseniltä vuosittaisessa jäsenkyselyssä. Tuettiin vapaaehtoisia käynnistämään uusia ryhmiä ja koulutettiin muun muassa turvallisemman tilan periaatteista tavoitteena madaltaa erityisryhmien toimintaan osallistumisen kynnystä ja lisätä turvallisuuden tunnetta. Perheleireillä järjestettiin vaihteleville kohderyhmille muutaman tunnin vertaiskeskusteluryhmiä. Lapsettomien yhdistys Simpukka ry:n Helminauha -

hankkeen kanssa tehtiin yhteistyötä lahjasoluilla alkunsa saaneiden sateenkaariperheiden valmistuksen tiedottamisessa.

Myös erityisryhmille suunnatusta vertaistoinnasta suurimman osan järjestävät paikallistoinnasta vastaavat paikallistiimit. Tarjolla on monenlaista toimintaa erityisryhmille, kuten perheellistymisen alkutaipaleella oleville, iselle tai isyydestä haaveileville, yhden vanhemman perheille, myöhäisheränneille eli entisille heteroilla ja koululaisille. Paikallistiimien järjestämästä toiminnasta tarkemmin luvussa 5.7. ja liitteessä 1.

5.2. Verkkovertaistointia

Verkkovertaistointia on ollut jo monta vuotta tärkeä osa sekä yhdistyksen vertaistointia. Vuonna 2021 koronaepidemia ja kokoontumisrajoitukset tekivät verkkovertaistoinnasta merkittävän osan toimintaa vuoden 2020 tavoin. Verkossa toteutettiin erilaisia vertaisryhmiä, kursseja, luentoja ja vertaischatteja. Myös osa paikallistiimeistä järjesti vertaisryhmien tapaamisia verkossa. Vuoden aikana verkkovertaistointia järjestettiin seuraavasti:

- Vuoden aikana 17 sateenkaariperheiden ja –suunnittelijoiden ryhmächattia, joiden teema vaihteli eri perhetyyppien (kuten kumppanuusvanhemmat, lahjasolulasten vanhemmat, sukupuoleltaan moninaiset vanhemmat, isät, sosiaaliset vanhemmat) mukaan. Chateissa oli yhteensä 176 osallistujaa eli keskimäärin 10 osallistujaa per chatti. Yksittäisistä chateista eniten osallistujia keräsi lahjasolulasten vanhempien chat 43 osallistujalla. Chatit pidettiin Väestöliiton ylläpitämällä Hyvä kysymys –alustalla.
- Facebook-ryhmät ovat tärkeä kommunikointi-, vertaistuki- ja tiedotuskanava. Suurin osa sateenkaariperheyteen liittyvistä Facebook-ryhmistä on vapaaehtoisten ylläpitämiä ja koordinoimia. Ainakin osittain työntekijävetoisesti toimivat kumppanuusvanhempien ryhmä (1406 jäsentä), sukupuolivähemmistöön kuuluvien perheiden ryhmä (39), isäryhmä (103) ja sateenkaari-adoptioijien (8) ja perhehoitajien (19) ryhmät.
- Facebook -ryhmien lisäksi yhdistyksellä on keskustelufoorumi, joka toimii anonyymina alustana vertaiskeskustelulle sekä lahjoittajien ja kumppanuusvanhempien etsintään. Facebook-ryhmien myötä keskustelufoorumi on vähentänyt merkittävästi suosiotaan, mutta sillä on oma uskollinen käyttäjäkuntansa.
- Paikallistiimien verkossa järjestämiä vertaisryhmätapaamisia oli kahdeksan: 2 sosiaalisten vanhempien tapaamista, 5 isätapaamista ja yksi perhetapaaminen.
- Näiden lisäksi osa perhevalmennuksista, rakkaussuhdetoiminnasta ja erokursseista järjestettiin verkossa.

5.3. Rakkaussuhteita voimistava vertaistointia

Sateenkaarevissa pari- ja monisuhteissa eläville ihmisille suunnattu vertaistointia on Perhesuhdekeskuksen toteuttamaa toimintaa. Koronatilanne vaikutti rakkaussuhdetoimintaan ankarasti: vuoden aikana järjestettiin vain yksi työntekijävetoinen Rakkaussuhdetuokio sateenkaariperheiden kesäleirillä 20 osallistujalle. Rakkaussuhdetoiminta on tavallisesti täysin vapaaehtoisten ohjaamaa. Runsaasti vaihtelevassa koronatilanteessa vapaaehtoiset kokivat raskaaksi sen, että toimintaa suunniteltiin ja sitten jouduttisiin perumaan.

Rakkaussuhdetoiminnan neuvonnallista puolta korvaamaan Perhesuhdekeskus aloitti korona-ajan myötä jo vuonna 2020 verkkoluentoja järjestämisen erilaisten sateenkaarevien perhe- ja läheissuhteiden tueksi. Vuoden 2021 luennot:

- 2 x Vanhemmuus ja rakkaussuhde
- Vuorovaikutus rakkaussuhteessa
- Läheisyys ja seksuaalisuus rakkaussuhteessa
- Vähemmistöstressi ja sateenkaari-ihmisten ihmissuhteet
- S**kelin suhteet!

Luennoille osallistui ihmisiä yhteensä 100 yhteyden päästä, mutta todellisuudessa kuuntelijoiden määrä on ollut suurempi.

Vuoden 2020 lopussa julkaistu Rakkaussuhteen työkirja herätti paljon kiinnostusta, ja sitä tilattiin vuoden 2021 aikana noin 800kpl.

5.4. Eroauttaminen ja vanhemmuuden tukeminen eron jälkeen

Perhesuhdekeskuksen toimintaan on vakiintunut kahden sateenkaari-ihmisille suunnatun, ammatillisesti ohjatun eroseminaarin järjestäminen vuosittain (suomalainen eroseminaari): Helsingin iltaryhmä ja valtakunnallinen ryhmä (sis. lähiviikonloppu + verkkotapaamisia). Eroryhmät ovat suosittuja ja täyttyvät nopeasti. Helsingin iltaryhmä toteutui, mutta valtakunnallinen ryhmä peruttiin ohjaajan sairasloman vuoksi ja siirrettiin keväälle 2022.

Perhesuhdekeskus kokeili syksyllä eroteemaisia päivystyschatteja. Ne eivät houkuttelleet sen enempää osallistujia kuin tavanomaisetkaan päivystyschatit, joten toimintaa ei jatketa.

Erotilanteissa annettiin myös ammatillista, psykososiaalista tukea, ks. luku 4.2.

Eron jälkeisen vanhemmuuden edistämiseen ja vanhempien väliseen yhteistyöhön keskittyvä Vanhemman neuvo -ryhmän viikonloppukurssi Tampereella peruuntui koronan vuoksi sekä keväältä että syksyiltä.

5.5. Sateenkaari-ihmisten ja heidän läheistensä suhteita tukeva vertaistoiminta

Perhesuhdekeskuksen tehtävänä on tukea sateenkaari-ihmisten ja heidän läheistensä suhteita. Kohderyhmään kuuluvat kaikki sateenkaari-ihmisten läheiset, kuten lapset, vanhemmat, puoliset, ex-puoliset, isovanhemmat, sisarukset, ystävät ja muut läheiset.

Sateenkaari-ihmisten vanhemmille ja muille läheisille tietoa ja psykoedukaatiota tarjoava infotilaisuus ”Mikä ihmeen sateenkaari?” järjestettiin verkossa Helsinki Pride -viikon yhteydessä. Yhteistyötä tehtiin Sukupuolen moninaisuuden osaamiskeskuksen ja Helsingin srk-yhtymän erityisnuorisotyön (Snellun) kanssa. Infotilaisuuden jälkeen toteutui myös vertaiskeskustelu etäyhteydellä.

Sateenkaarevien lasten ja nuorten vanhemmille järjestettiin 11 anonyymiä chattiä kerran kuukaudessa vertaisvanhempien ohjaamana. Osallistujia oli yhteensä 20 eri henkilöä. Vaikka osallistujamäärä oli vähäinen, kohtaamiset olivat sitäkin merkityksellisempiä. Chat oli selkeästi matalan kynnyksen yhteydenottotapa ja turvallinen ensikosketus sateenkaarijärjestöjen palveluihin. Osallistujista 35 % vastasi chatin jälkeen pikapalautteeseen ja kaikkien vastanneiden mielestä chatista oli heille apua 5= ”todella paljon” (asteikolla 1–5).

Helsinki Pride -viikolla järjestettiin sateenkaari-ihmisille suunnattu Haasteita suvun kanssa - keskustelutilaisuus yhteistyössä Kirkko Helsingissä kanssa. Loppuvuodesta kehitettiin uusi vertaistoiminnan muoto Helsinkiin vapaaehtoisohjaajan kanssa: Rohkeutta omannäköisten läheissuhteiden luomiseen. Ryhmä on suunnattu sateenkaari-ihmisille, jotka haluavat pohtia suhteitaan omiin läheisiinsä. Ensimmäinen tapaaminen jouduttiin perumaan koronan vuoksi, toimintaa käynnistetään alkuvuodesta 2022.

Perhesuhdekeskus vieraili loppuvuodesta Helsinki Pride -yhteisön kutsumana Together-toiminnan vertaisryhmässä. Ryhmä on suunnattu pakolaistaustaisille ja turvapaikanhakijoille, jotka kuuluvat sukupuoli- ja/tai seksuaalivähemmistöön. Vierailun teemana oli keskustella erilaisista perhe-, rakkaus- ja läheissuhteista.

Sateenkaariperheiden 4–6-vuotiaiden lasten perheidentiteettiä vahvistavia tuokioita järjestettiin koronatilanteen vuoksi vain yhden kerran Tampereella paikallistiimin järjestämällä kesäleirillä.

5.6. Leirimuotoinen vertaistuki palvelee koko Suomea

Leirimuotoista vertaistoimintaa koordinoi kunkin leirin osalta leirityöryhmä. Perheleirien leirityöryhmiä johti vertaistoiminnan koordinaattori tai paikallistiimi paikallisesti järjestettyjen leirien osalta. Leirien aikana organisoinnista ja ohjelmasta vastasivat leirityöryhmän lisäksi myös tuntipalkkaiset luennoitsijat ja vapaaehtoiset lastenhoitajat. Kunkin leirin osallistujilta kerättiin kirjallinen palaute.

Vuoden aikana järjestettiin seuraavat valtakunnalliset leirit:

- Kesän perheleiri neljän vuorokauden pituisena Pikku-Syötteellä, 48 lasta ja 52 aikuista. Mukana oli useita perheitä Oulusta ja Pohjois-Suomesta
- Koululaisten leirillä Pudasjärven Pikku-Syötteellä, 24 koululaista
- Tampereen paikallistiimin organisoima perheleiri Aitolahdella, 24 lasta ja 19 vanhempaa.
- Aikuisten syysvaellus Utsjoen Kevolla, 9 henkilöä
- Koululaisten leiri Helsingissä, 10 nuorta
- Aikuisten toiminnallinen ja vertaistuellinen viikonloppu Jyväskylässä, 6 henkilöä

Yhteensä kuudelle leirille osallistui 192 henkilöä.

Koronan vuoksi peruuntuneet leirit:

- Aikuisten toiminnallinen viikonloppu Tampereella
- Transmaskuliinien isäleiri Helsingissä
- Uusparien viikonloppu
- Retriitti Seilillä
- Teinien vanhempien vertaisviikonloppu
- Yhden vanhemman perheiden aikuisviikonloppu
- Aikuisten vertaisviikonloput Tampereella ja Rovaniemellä
- Talven perheleirit Pirkanmaalla ja Hollolassa

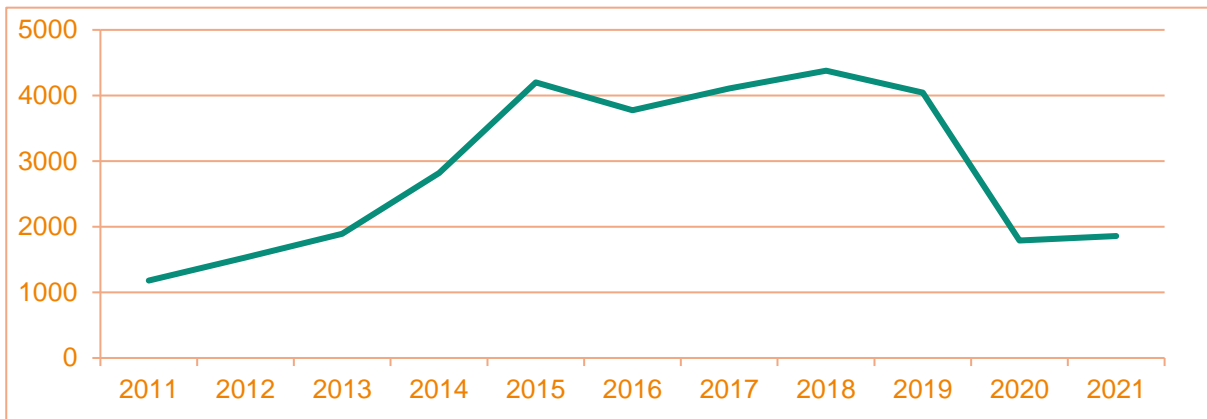
5.7. Vapaaehtoisesti toteutettu paikallinen vertaistoiminta

Paikallisen vertaistoiminnan suunnittelusta ja järjestämisestä huolehtivat kunkin paikkakunnan vapaaehtoiset, jotka yhdessä muodostavat paikallistiimin. Vertaistoiminnan koordinaattori koordinoi paikallistiimien toimintaa. Kolmella paikkakunnalla kaupunki tukee paikallistoimintaa avustuksilla, joilla kustannetaan oman kaupungin toiminnan toimintakuluja.

Taulukko: Osallistumiset PAIKALLISEEN vertaistoimintaan koronavuonna 2021

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Helsinki	400	720	1065	1655	2046	2010	2305	3047	2830	1227	1189
Joensuu		40							101	125	58
Jyväskylä	200	290	240	200	343	247	165	21	56	30	19
Kanta-Häme									85	40	39
Keski-Uusimaa								25	20		
Kokkola								124			
Kuopio				20	12	20	109	72	56	34	51
Kymenlaakso				30	32	43	46	36	15	8	
Mikkeli		20	100	20	20	20					
Oulu	120	100	110	125	143	196	310	270	204	56	87
Pori				80	97	137	147	156	70		
Rovaniemi	60	20	20		20	20	26		8	2	17
Seinäjäki				100	94	88			10		
Tampere	150	140	190	249	693	705	777	473	492	225	289
Turku	250	200	170	342	701	287	223	154	96	43	108
YHTEENSÄ	1180	1530	1895	2821	4201	3773	4108	4378	4043	1790	1857

Taulukon luvut sisältävät osallistumiset vain alla kuvattuihin **paikallisiin** tapahtumiin. Katso koko vertaistoiminnan osallistumismäärät luvun 5 alusta.

Paikallistiimien toimintaa vuonna 2021 väritti kauttaaltaan koronaepidemia. Kevätkaudella lähestulkoon kaikki toiminta oli tauolla lukuun ottamatta verkkoon siirrettyjä vertaisryhmiä ja yksittäisiä tapahtumia. Suurin osa tammi-toukokuulle suunnitelluista tapahtumista peruttiin. Kesäkuussa toiminta elpyi monella paikkakunnalla koronatilanteen parantuessa ja tapahtumia pystyttiin jälleen järjestämään.

Vuoden aikana toimintaa järjesti yhdeksän paikallistiimiä. Kesän ja syyskauden aikana toimintaa järjestettiin aktiivisesti erityisesti Helsingissä, Tampereella ja Turussa. Pienimuotoisemmin tapaamisia järjestettiin Hämeessä, Oulussa, Jyväskylässä, Kuopiossa, Joensuussa ja Rovaniemellä. Kokkolan ja Kymenlaakson tiimit eivät järjestäneet toimintaa lainkaan. Paikallistiimeissä toimi yhteensä 30 vapaaehtoista.

Suosittuja toimintamuotoja olivat erilaiset retket luontoon, teatteriin, sisä- ja ulkoleikkipuistoihin. Perhetapaamiset ja perheretket kuuluivat osaksi kaikkien paikallistiimien toimintaa. Perhekahvilat pyörivät Helsingissä ja vertaisryhmistä kokoontui Tampereella, Turussa ja Helsingissä Alkutaival sekä Helsingissä lisäksi sosiaaliset vanhemmat, isät ja myöhäisheränneet. Koululaisille ja aikuisille erityisesti suunnattua toimintaa järjestettiin Helsingissä, Turussa ja Tampereella.

Katso kunkin paikallistiimin omat toimintakertomukset liitteestä 1. "Paikallinen vertaistoiminta".

5.8. Yhteisölliset tapahtumat

Kansainvälinen sateenkaariperhepäivä

Kansainvälisenä sateenkaariperhepäivänä perheet ympäri maailman kokoontuvat yhteen erilaisiin tapahtumiin, jotka ovat iloisia ja näkyviä koko perheen tapahtumia. Päivä toimii tutustumisen väylänä ihmisille sekä näkyvänä tapahtumana se lisää ihmisten tietoisuutta sateenkaariperheistä. Tietoisuus vähentää taas vähentää ennakkoluuloja ja lisää sateenkaariperheiden hyvinvointia. 2.5.2021 tapahtumaa vietettiin kymmenettä kertaa ja toista kertaa verkossa.

- Järjestettiin koko perheen verkkojuhla, johon kuului mm. sateenkaareva drag-satuhetki ja vuorovaikutteinen Santeri Sammakon seikkailut -esitys. Juhlaan osallistui 30 videoyhteyttä eri puolilta Suomea.
- Kannustettiin perheitä juhlimaan päivää iloisesti ja värikkäästi kotioloissa.
- Annettiin puheenvuoro sateenkaariperheiden lapsille pyytämällä vanhempia haastattelemaan lapsiaan ja lähettämään vastaukset Sateenkaariperheille julkaistavaksi.
- Jaettiin lasten vastauksia Facebookissa koko päivän ajan ikäryhmittäin jaoteltuna. Päivän postaukset saivat yhteensä 15 273 näkyvyyttä.
- Vastauksia lähettäneiden kesken arvottiin lautapeli.

Pride-tapahtumiin perheisältöjä

Sateenkaariperheille järjestettiin ohjelmaa pride-tapahtumissa Rovaniemellä, Helsingissä, Pohjois-Karjalassa ja Oulussa.

Osana Rovaniemellä järjestettyä Arctic Pride -viikon ohjelmaa vertaistoiminnan koordinaattori piti Miten lapsia tehdään -verkkotilaisuuden.

Juhannuksen jälkeen Helsinki Pride -viikolla vapaaehtoiset järjestivät perhekahvilan, sukupuoleltaan moninaisten perhekahvilan, polyperhemiiin, perhetapaamisen ja perhepiknikin. Aikuisille oli suunnattu Miten miehet tekevät lapsia -tilaisuus sekä tapaamiset isille, myöhäisheränneille, alkutaipaleella oleville ja sosiaalisille vanhemmille. Lisäksi viikon aikana retkeiltiin Fazerilla, koululaisten ulkoseikkailun parissa sekä perheretkellä Vallisaareen.

Työntekijät organisoivat Helsinki Pridessä verkossa järjestettäviä tilaisuuksia, joihin oli mahdollista osallistua ympäri Suomen. Viikon aikana järjestettiin Haasteita läheisten kanssa -tilaisuus, Vanhemmuuskumppanuusilta, Mikä ihmeen sateenkaari -infotilaisuus, verkkovertaiskeskustelu läheisille, Vähemmistöstressi ja sateenkaari-ihmisten ihmissuhteet -verkkoluento, Miten lapsia tehdään -tilaisuus sekä vertaischat sateenkaarevien lasten ja nuorten vanhemmille.

Heinäkuussa Kotka Prideilla vapaaehtoiset järjestivät puistujuhlaan lastenpisteen, jossa oli mm. kepparitalli ratsastusreitteineen, tempurata, askartelua ja piknikin ajaksi lainattavia pihapelejä.

Elokuussa Oulu Pride -viikolla vapaaehtoiset järjestivät sateenkaariperheiden puistotapaamisen, sateenkaarevan satutuokion, HopLop-tapaamisen alle kouluikäisille sekä koululaisten tapaamisen.

Pohjois-Karjalassa vapaaehtoiset osallistuivat syyskuussa koko perheen Metsäpride-tapahtuman järjestämiseen osana Pohjois-Karjala Pride -viikkoa.

6. Vertaistoiminnan kehittäminen

Yhdistyksen vertaistoiminta on suurilta osin vapaaehtoisten suunnittelemaa ja toteuttamaa toimintaa. Vapaaehtoiset kuuluvat yhdistyksen kohderyhmään ja toimivat näin ollen vertaisohjaajina. Paikallisen vapaaehtoisvetoisen vertaistoiminnan lisäksi vapaaehtoiset toimivat myös työntekijävetoisessa valtakunnallisessa vertaistoiminnassa. Lisäksi vapaaehtoiset osallistuivat vertaiskouluttajina myös ammatillisesti ohjattuun toimintaan erityisen haastavissa perhetilanteissa, kuten erotilanteessa oleville. Vertaistoiminnan koordinaattori siirtyi syksyllä kolmeksi vuodeksi kumppanuusvanhemmuushankkeeseen, jolloin koordinaattorin tehtävät siirtyivät sijaiselle.

- Vapaaehtoisille järjestettiin kolme vertais- ja kehittämisilttaa verkossa keväällä (yhteensä 35 osallistujaa) ja kaksi syksyllä (yhteensä 14 osallistujaa).
- Pidettiin kaksi vapaaehtoistyön rekrytointi- ja infotilaisuutta verkossa (yhteensä 7 osallistujaa).
- Vapaaehtoisten koulutukselliset ja virkistykelliset Paikallistoiminnan kehittämispäivät järjestettiin koronan takia poikkeuksellisesti vasta syyskuussa Siilinjärvellä Pohjois-Savossa. Kehittämispäiville osallistui yhteensä 24 vapaaehtoistoimijaa Helsingin, Hämeenlinnan, Tampereen, Turun, Kuopion, Rovaniemen ja Jyväskylän paikallistiimeistä.
- Syksyn toimintapäivä järjestettiin Helsingissä marraskuussa ja siihen osallistui 10 vapaaehtoista perheineen (19 aikuista ja 9 lasta). Toimintapäivään kuului virkistymistä yhdessä perheen kanssa sekä vapaaehtoisille koulutuksellinen osuus.
- Vapaaehtoisten kanssa aloitettiin projektia, jossa vapaaehtoisten tarinoita ja tiimiesittelyjä kerätään ja julkaistaan sosiaalisessa mediassa vapaaehtoistyön näkyvämmäksi tekemiseksi ja uusien vapaaehtoistoimijoiden houkuttelemiseksi mukaan.
- Vertaistoiminnan koordinaattori piti vapaaehtoisin aktiivisesti yhteyttä sähköpostein, viestein, puheluin ja sosiaalisen median kautta.

- Vertaistoiminnan koordinaattori hyödynsi sosiaalista mediaa uusien vapaaehtoisten rekrytoinnissa.
- Yhdistykselle perustettiin syksyllä Instagram –tili, jonka pääpaino on vertaistoiminnan tapahtumaviestinnässä ja paikallistiimien näkyvämmäksi tekemisessä sosiaalisen median avulla.
- Vertaistoiminnan koordinaattori piti vapaaehtoisten työn tueksi tarkoitettua materiaalia ajan tasalla ja kehitti niitä eteenpäin.
- Vertaistoiminnan koordinaattori ei matkustanut tapaamaan vapaaehtoisia paikkakunnilla epidemiatilanteen vuoksi.
- Vapaaehtoisille toteutettiin kysely paikallistoiminnasta verkkolomakkeella. Kyselyyn vastasi 15 vapaaehtoista.
- Perhesuhdekeskuksella oli lisäksi 15 aktiivista vapaaehtoista. Vapaaehtoisiin oltiin säännöllisesti yhteydessä ja järjestettiin kaksi koulutuksellista ja virkistysellistä tapaamista verkossa. Yksi vertaispari osallistui myös seurakuntien työntekijöiden koulutukseen kokemuskouluttajina.

Vertaisohjaajien ja vapaaehtoisten koulutukset

- Seta ja Perhesuhdekeskus järjestivät verkossa yhteistyössä yhden ryhmänohjaajakoulutuksen perusosan, joka oli suunnattu kaikille Setan jäsenjärjestöjen vapaaehtoisille. Myös uusi vertaistoiminnan koordinaattori osallistui koulutukseen. (9 osallistujaa)
- Perhesuhdekeskus toteutti verkossa kaksi täydennyskoulutusta, jotka oli suunnattu kaikille Setan jäsenjärjestöjen vapaaehtoisille. Teemoina: Palveluohjaus ja vertaisohjaajan rooli sekä Sateenkaarevat perhe- ja läheissuhteet. (Yhteensä 11 osallistujaa/katselukertaa.)
- Vapaaehtoisia koulutettiin etätapaamisissa ja kehittämispäivillä tapahtumaviestinnästä, turvallisemman tilan periaatteista, tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskysymyksistä ja kohderyhmäkyselyn tuloksista. Vapaaehtoiset osallistuivat myös yhdistyksen strategian 2030 valmisteluun.
- Vapaaehtoisille tarjottiin mahdollisuuksia ja kannustettiin kouluttautumaan erilaisissa lisäkoulutuksissa.
- Vertaistoiminnan koordinaattori kartoitti loppuvuodesta kaikkien yhdistyksen sateenkaariperhetoiminnassa mukana olevien vapaaehtoisten tilanteen ja kävi yksilöllisen kehityskeskustelun 37 vapaaehtoisen kanssa.
- Perhesuhdekeskus järjesti kaksi täydennyskoulutusta vapaaehtoisilleen verkossa. Kesäkuun tapaamisen teemana oli Vapaaehtoisen hyvinvointi ja marraskuun teemana Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus Perhesuhdekeskuksen vertaistoiminnassa.
- Perhesuhdekeskus koulutti ja perehdytti yhden uuden vapaaehtoisen ohjaamaan ryhmää sateenkaari-ihmisille, joilla on haasteita läheisten kanssa.
- Perhesuhdekeskus perui jo toistamiseen uusien Rakkaussuhdetuokioiden vapaaehtoisohjaajien koulutuksen koronatilanteen vuoksi.

7. Tukipalvelut

7.1. Viestintä

Yhdistyksen viestintä oli sekä laajaa vaikuttamisviestintää että viestintää yhdistyksen palveluista ja sadoista yksittäisistä tapahtumista. Viestintää hoitavat kaikki työntekijät muiden työtehtäviensä ohella.

Koska rahoitusta ei saatu vaikuttamisviestinnän asiantuntijalle, seuraavat suunnitelmat jäivät toteutumatta: viestintästrategia, viestintäsuunnitelmat vaikuttamistyön kampanjoille, suunnitellut

viestintä- ja markkinointimateriaalit, perhettä suunnitteleville suunnattujen palveluiden kokonaisuuden tuotteistaminen, palvelumuotoilu ja viestintä, verkkosivujen osio sukupuolen moninaisuudesta, tapahtumakalenterin ja -viestinnän sekä kansainvälisen sateenkaariperhepäivän yhteiskunnallisen teeman viestinnän kehittäminen ja palvelukuvaukset yhdistyksen palveluista suomi.fi-palveluun.

Yhdistyksen tärkein viestintäkanava on uutiskirje:

- Tavoittaa hyvin kohderyhmän, mutta myös yhteistyökumppanit ja osittain myös päättäjät.
- Uutiskirje julkaistiin vuoden aikana seitsemän kertaa.
- Uutiskirje lähetettiin sähköpostitse jäsenille ja noin 1050 yhteistyökumppanille.

Tiedotteet lähetetään STT info -palvelun kautta:

- Vuoden 2021 aikana lähetettiin seitsemän tiedotetta (ks tiedotteiden otsikot luvusta 2.5.).
- STT:n tilastojen mukaan tiedotteiden yhteenlaskettu katseluiden määrä oli 2095 kertaa verkossa (edellisinä vuosina 4080 ja 1891) ja 5114 kertaa tiedotteiden vastaanottajien sähköpostissa (edellisinä vuosina 8267 ja 6304).
- Erityisen paljon mediaosumia saivat syyskuun tiedote vanhemmuuslaista (17 osumaa) sekä helmikuun tiedote lapsen oikeuksien komitean langettavasta päätöksestä (12 osumaa)

Median kanssa työskentely:

- Yksi merkittävä vaikuttamisviestinnän muoto on toimittajien kanssa tehtävä yhteistyö.
- Osa toimittajista halusi haastatella yhdistyksen edustajaa, mutta suurin osa halusi ehdotuksia näkökulmasta, tietoja kirjoittamansa artikkelin pohjaksi tai haastateltavia perheitä.
- Nimenomaan vanhemmuuslakiin, sijaissynnytykseen ja turvapaikkakäytäntöihin liittyvissä kysymyksissä tehtiin myös hyvin aktiivista mediatyötä tarjoamalla uutisia, tarinoita ja haastateltavia medialle.
- Mediaseurantaa tehtiin käyttämällä Retrieverin palvelua. Mediaseuranta auttaa huomaamaan keskustelut, jotka ovat yhdistyksen tavoitteiden näkökulmasta olennaisia, ja osallistumaan niihin.
- Mediaosumia, joissa näkyy joko yhdistys tai joku toimihenkilöistä oli toimintavuoden aikana 52 kappaletta (edellisenä vuonna 81).
- Vaikuttamisviestinnän toimenpiteitä on kuvattu myös luvussa 2.

Kotisivujen kehittäminen:

- Yhdistyksen verkkosivujen sisältöjä ei juuri muutettu toimintavuoden aikana
- Uutisia tuotettiin sivuille yhteensä 10 kappaletta (edellisenä vuonna 9).
- Nettisivuilla oli vuoden 2021 aikana 11 039 istuntoa (edellisinä vuosina 26 960 ja 32 624) ja yksittäisiä kävijöitä oli 6 480 kappaletta (edellisinä vuosina 18 499 ja 23 072) kappaletta. Sivun katseluita oli yhteensä 23 425. Syy kävijämäärän laskuun johtuu osittain siitä, että toimintavuoden aikana verkkosivuilla julkaistiin poikkeuksellisen vähän uutta materiaalia.
- Luetuimmat sivut etusivun, yhteystietojen ja tapahtumakalenterin lisäksi olivat Miten lapsia tehdään (7 % kaikista sivun katseluista), Perheen byrokratia (6%), Vanhemmuuskumppanuus (5%) ja Mikä on sateenkaariperhe (6%). Nämä sivut olivat edellisenäkin vuonna suosituimpia.
- Perhesuhdekeskuksen verkkosivuilla oli 7301 istuntoa ja 5124 erillistä kävijää. Täysin uudet verkkosivut avattiin joulukuun lopulla, niistä ei voitu kerätä kävijätietoja joulukuun osalta.
- Kumppanuusvanhemmaksi-hankkeelle rakennettiin alustavat verkkosivut ja ne julkaistiin joulukuussa 2021. Varsinainen verkkopalvelu on suunniteltu avattavaksi syyskaudella 2022.

Sosiaalisen median kanavat:

- Yhdistyksen Facebook-sivujen seuraajien määrä nousi toimintavuoden aikana 5100:sta 5500:aan. Muut Facebook-sivustot: Perhesuhdekeskus 841, Väriä perhehoitoon 544 ja joulukuussa 2021 avattu Kumppanuusvanhemmaksi 62 seuraajaa. Facebookin pääsivuston päivitysten (350 kpl) yhteenlaskettu kattavuus toimintavuoden aikana oli 79 671, jossa 39% nousua edelliseen vuoteen.
- Paikallistiimeillä on myös omia Facebook-sivustojaan ja -ryhmiään.
- Henkilöstö moderoi seuraavia ryhmiä sosiaalisessa mediassa: Sateenkaariperheet, Sateenkaari-isä(ksi), Perhehoitoa sateenkaaren väreissä, Adoptio sateenkaaren väreissä, Kumppanuusvanhemmat- ja vanhemmuutta suunnittelevat ja Sukupuoleltaan moninaisten perheet
- Twitter-tilin käyttö alkaa vakiintua. Vuoden aikana 38 twiittiä näkyi yhteensä noin 84 000 ihmisille. Kaksi eniten nähtyä twiittiä koskivat hallituksen perhevapaaesitystä (10 735 näyttökertaa) ja YK:n lapsen oikeuksien komitean langettavaa päätöstä (8 847)
- Yhdistykselle perustettiin Instagram –tili ja sille luotiin oma viestintästrategia syyskuussa. Viestintästrategian mukaan Instagram keskittyy erityisesti vertaistoiminnan päivittäisviestintään ja yhdistyksen näkyvyyden ja lähestyttävyyden lisäämiseen sekä sellaisten henkilöiden tavoittamiseen, jotka eivät käytä Facebookia.
- Tili keräsi vuoden loppuun mennessä noin 500 seuraajaa. Vuoden loppuun mennessä tilille tehtiin 87 julkaisua sekä lukuisia tarinoita. Joulukuussa tavoitettuja tilejä oli 608, joista 245 olivat ei-seuraajia. Julkaisujen kattavuus joulukuun aikana oli 905 ja tarinoiden 201.
- Vuoden viimeisen neljänneksen vertailuarvot Facebook- ja Instagram-tilien seuraajista kertovat, että Instagram tavoittaa nuorempia käyttäjiä kuin Facebook. Instagram-seuraajista noin 48 % oli 25–34-vuotiaita, kun puolestaan Facebookissa samanikäisiä seuraajia oli noin 25 % seuraajista. 35–44-vuotiaita seuraajia Facebookissa oli noin 40 % ja Instagramissa 32 %.

Muut viestintätoimenpiteet:

- Hallituksen päätösluettelut julkaistiin verkkosivuilla
- Yhdistys välittää tietoa lapsiperheiden moninaisuudesta sekä omasta toiminnastaan myös jakamalla esitteitään, tekemällä koulutuskäyntejä sekä osallistumalla erilaisiin seminaareihin ja tapahtumiin (ks luku 3).
- Vapaaehtoisille tärkein viestintäkanava oli sähköposti ja puhelin.
- Vapaaehtoisten toiveesta hyödynnettiin WhatsApp –sovellusta vertaistoiminnan ja vapaaehtoisten kahdenkeskisessä viestinnässä. Vuoden lopulla perustettiin lisäksi kaksi WhatsApp -ryhmää, joista toinen perustuu tiedotukseen ja toinen vapaamuotoisempaan keskusteluun. Lisäksi viestinnässä hyödynnettiin sosiaalisen median muita kanavia.
- Vertaistoiminnan koordinaattorin ja vapaaehtoisten yksilölliset kehityskeskustelut toteutettiin Teams –alustalla.

7.2. Selvityksiä sateenkaariperheiden hyvinvoinnista ja asemasta

Selvityksiä sateenkaariperheiden hyvinvoinnista, asemasta ja tarpeista tehdään vaikuttamistyön, ammatillisen työn kehittämisen ja oman vertaistoiminnan kehittämiseksi. Vuonna 2021 toteutettiin seuraavat kyselyt:

- Keväällä tehtiin laaja kysely kaikille kohderyhmille tasa-arvon, yhdenvertaisuuden, esteettömyyden ja saavutettavuuden toteutumisesta yhdistyksen kaikessa toiminnassa toiminnallisen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman työstämiseksi.
- Loppukesästä tehtiin laaja kysely uuden äitiyslain soveltamisesta eli naisparien kokemuksista hedelmöityshoitoklinikoilla yhteistä suostumusta antaessa ja neuvolassa/lastenvalvojalla äitiyttä tunnustaessa.

- Yhdistys tukee sateenkaariperheitä koskevaa tutkimus- ja kehittämistoimintaa myös neuvomalla opinnäytetyöntekijöitä, konsultoimalla tutkimushankkeita, listaamalla nettisivuilla tutkimustarpeita ja etsimällä vapaaehtoisia tutkimukseen osallistujia. Vuoden 2021 aikana yhdistys neuvoi arviolta 25 kertaa opinnäytetyön tekijöitä. Suuri osa neuvottavista on valmistumassa sosionomiksi, osa eri alojen maistereiksi tai tohtoreiksi.

7.3. Jäsenpalvelujen kehittäminen

Sateenkaariperheet ry:llä oli vuonna 2021 jäsenmaksun maksaneita henkilöjäseniä 1061. (Edellisten vuosien jäsenmäärät: 1000, 1003, 891, 963 ja 895.) Lisäksi yhdistyksellä oli kannatusjäsenenä yksi yhteisö. Toimintansa kautta yhdistys tavoitti lisäksi satoja henkilöitä, jotka eivät ole jäseniä.

Alkuvuodesta houkuteltiin uusia jäseniä liittymään ja vanhoja jäseniä maksamaan jäsenmaksunsa palkitsemalla helmikuun loppuun mennessä maksaneet kärrypoletilla. Jäsenmäärä nousikin vuoden aikana uuteen ennätykseen, mutta koronaepidemian vaikutukset näkyivät yhä pienempänä liittyneiden jäsenten määränä edellisvuoden tapaan. Uusille jäsenille lähetettiin tietopaketti yhdistyksestä. Paikallistoiminnan kehittämispäivillä ideoitiin jäsenhankintaa yhdessä aktiivien kanssa.

7.4. Hallinto

Yhdistyksen kevätkokous verkossa ja yhdistyksen toimistolla 29.3. vahvisti edellisen vuoden tilinpäätöksen. Syyskokous järjestettiin verkossa ja yhdistyksen toimistolla 6.11. syksyn toimintapäivän yhteydessä ja se vahvisti seuraavan vuoden toimintasuunnitelman (vuositeemaksi yhdenvertaisuus ja tasa-arvo) ja talousarvion sekä valitsi hallituksen vuodelle 2022.

Vuoden 2021 hallitus valittiin syyskokouksessa 2020. Hallitukseen valittiin puheenjohtaja, kahdeksan varsinaista jäsentä ja kaksi varajäsentä. Hallitus järjestäytyi ensimmäisessä kokouksessaan 23.1. seuraavasti:

Anu Kantola	puheenjohtaja
Tiia Sudenkaarne	varapuheenjohtaja
Krister Karttunen	
Marjukka Irni	
Markus Oja	
Petri Segerholm	
Kris Clarke	
Inkeri Tanhua	
Elisa Leonoff	
Hertta Ollikainen	varajäsen
Julian Honkasalo	varajäsen

Hallituksen sihteerinä toimi toiminnanjohtaja Juha Jämsä. Hallitus jatkoi aiemmin perustettujen kv-työryhmän, lastenkirjatyöryhmän ja tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmatyöryhmän toimintaa. Lastenkirjatyöryhmä ei kokoontunut toimintavuoden aikana. Hallitus kokoontui kautensa (1.1.–31.12.) aikana kahdeksan kertaa. Puheenjohtaja alkoi toimittaa uutiskirjeeseen hallituksen omaa nurkkaa.

Toimintaa ohjaavista asiakirjoista toimintavuoden aikana päivitettiin johtosääntö. Hallituksen työskentelyssä painottuivat korona-ajan sopeutukset, strategiaprosessi, tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman vahvistaminen

Strategiaprosessi pitkittyi useamman kerran pandemiasta johtuen. Syyskaudella 2021 sitä kuitenkin työstettiin perusteellisesti, esimerkiksi hallituksen ja työntekijöiden strategiapäivässä, vapaaehtoisten strategiapajoissa ja useissa henkilöstön kokouksissa. Jäsenistöä kuultiin jo vuoden

2020 jäsenkyselyn yhteydessä. Näillä näkymin strategia 2030 vahvistetaan hallituksen ensimmäisessä kokouksessa 2022.

Henkilöstö

Kasvavan henkilöstön takia viime vuosina on panostettu paljon henkilöstöhallinnon kehittämiseen. Syksyllä 2021 vahvistettiin yhdistyksen ensimmäinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma, johon liittyviä toimenpiteitä teimme osittain jo ennen suunnitelman vahvistamista. Suunnitelma työstettiin työryhmässä, jossa oli toiminnanjohtajan lisäksi edustus hallituksesta sekä työntekijäedustaja jokaisesta yksiköstä.

Toimintavuoden aikana työpaikalla suoritettiin työpaikkaselvitys sekä käynnistettiin työsuojelutyöryhmän työskentely. Työryhmässä suunniteltiin kevätkaudella 2022 tapahtuva henkilöstön keskusteluiden sarja eri työsuojelunäkökulmiin liittyen. Ryhmässä on myös käynnistetty työsuojelun toimintaohjelman työstäminen.

Vuonna 2020 käynnistetty esihenkilöpalaveri jatkoi toimintaansa ja vakiintui keskeiseksi henkilöstöhallinnon osaksi. Palkkauslinjausta ja uudistettuja kehityskeskustelukäytäntöjä noudatettiin ensimmäisen kokonaisen vuoden osalta. Hallitus tarkensi johtosääntöä lukuisilla tavoilla. Hallinnon asiakirjat koottiin yhteen ja julkaistiin verkkosivuilla omana kohtanaan 'hallintohimmeli'.

Korona-ajan työnteon ohjeistuksesta sekä poikkeusajan jälkeisistä etätyökäytännöistä on keskusteltu henkilöstön kanssa. Keskusteluissa on tullut esille hyvin erilaisia näkökulmia. Ohjeistus korona-ajan työntekoon on päivitetty toimintavuoden aikana lukuisia kertoja. Etätyökäytäntöjä koskeva kokeilujakso käynnistettiin lokakuussa, mutta se jouduttiin keskeyttämään marraskuussa neljännen epidemia-aallon takia. Etätyöohjeistuksen päivittäminen tapahtuu vuonna 2022.

Yhdistyksen palveluksessa jatkoivat yleisavusteisen perustoiminnan tehtävissä toiminnanjohtaja, vertaistoiminnan koordinaattori ja järjestösihteerit. Perhesuhdekeskus-toiminnassa työskentelivät projektipäällikkö ja perhetyöntekijä. Monimuotoiset perheet -verkoston työntekijöinä toimi johtava asiantuntija ja kaksi erityisasiantuntijaa. Lisäksi toimintavuoden aikana palkattiin kaksi uutta työntekijää kumppanuusvanhemmuushankkeen rahoituksella.

Työntekijöiden hyvinvoinnin varmistamiseksi tarjottiin henkilökunnalle yleislääkäritasoinen sairaanhoito työterveyshuollon osana sekä kulttuuri- ja liikuntasetelit. Henkilöstölle myönnettiin myös työmatkaetu paikallisliikenteen matkalippusetelienä sekä vapaa-ajan tapaturmavakuutus. Työhyvinvointipäivä järjestettiin kaksi kertaa toimintavuoden aikana. Työnohjausta tarjottiin sitä toivoneille. Kehityskeskustelu järjestettiin vuoden aikana kaksi kertaa kullekin työntekijälle. Työntekijät saivat osallistua työajalla työtehtäviä tukeviin koulutuksiin. Johtosäännön koulutusohje uudistettiin.

Toimitilat

Yhdistyksen toimitila Kurvi sijaitsee Helsingin Sörnäisissä osoitteessa Hämeentie 29. Toimitilaan muutettiin vuonna 2016. Kurvissa on 10 työpistettä 8 työhuoneessa sekä iso ryhmä/koulutustila, kopiohuone, varasto ja tilava keittiö. Neliöitä tilassa on 234. Sisärjestömme Regnbågsankan ry vuokrasi yhden työpisteen ainoalle työntekijälleen kesästä 2019 alkaen, mutta purki vuokrasopimuksen vuoden 2021 aikana. Toimitila ei ole esteetön, ja siksi suunnitelmassa on muuttaa vuoden 2022 aikana. Syksyn 2021 aikana perustettiin toimitilatyöryhmä ja määriteltiin hallituksen, työntekijöiden ja vapaaehtoisten kanssa uusiin toimitiloihin liittyvät minimivaatimukset. Uuden tilan etsintä käynnistyi vuodenvaihteessa 2021–2022.

Talous

Varsinaisen toiminnan kaikki kulut kasvoivat hiukan edelliseen vuoteen verrattuna. Yleisavustukseen ei saatu korotusta, eikä voitu palkata neljättä työntekijää yleisavusteiseen perustoimintaan. Muutkin perustoiminnan avustukset pysyivät entisellä tasollaan. Uutena rahoituksena saatiin kumppanuusvanhemmuushankkeen kolmivuotinen avustus, yhteensä 500 000 euroa. Vuoden 2021 toimintaa rahoittivat Stea, Helsingin kaupunki, Tampereen kaupunki, Turun kaupunki ja Kansan sivistystyön liitto. Toiminnan tuotot laskivat reippaasti koronan takia ja koostuvat pääosin leirimaksuista, mutta myös koulutustuotoista.

Taulukko: Varsinaisen toiminnan kulujen kehittyminen

2021	694 656,03€
2020	693 791,37€
2019	687 713,37€
2018	634 341,74€
2017	617 306,75€
2016	506 669,86€
2015	529 184,86€
2014	411 217,86€
2013	357 028,55€
2012	145 899,37€
2011	35 800,63€

Jäsenmaksukertymä kasvoi hiukan, 12 235 euroon. Tarvikemyynnin tuotot ovat olleet viime vuodet ihan minimissä. Lahjoitukset ja keräystuotot nousivat yksittäisen ison lahjoituksen takia 8784 euroon.

Tilikauden ylijäämä oli 21 130,44 euroa ja yhdistyksen oma pääoma kasvoi 103 176,26 euroon. Se vastaa noin 1,6 kuukauden henkilöstö- ja toimitilakuluja (vuoden 2022 budjetoidut kulut).

Vuonna 2021 taloussääntöä tarkennettiin ja toimitettiin tositetarkastus.

8. LIITE 1: Paikallinen vertaistoiminta

Helsinki - Pääkaupunkiseudun paikallistiimi

Pääkaupunkiseudun paikallistiimissä toimi noin 11 vapaaehtoista. Syksyllä tiimissä aloitti 3 uutta ja lopetti 2 vanhaa vapaaehtoista. Epidemiatilanteen vuoksi kevätkaudella vertaistoimintaa järjestettiin vain verkossa ja kasvokkain tapahtuva toiminta pääsi alkamaan vasta kesäkuusta lähtien. Suuri osa toiminnasta järjestettiin yhdistyksen toimitiloissa.

Paikallistiimin järjestämässä vertaistoiminnassa oli vuoden aikana yhteensä 1189 kävijää, joista 498 lapsia ja 692 aikuista. Koronaepidemia ja kokoontumisrajoitukset rajoittivat merkittävästi toiminnan järjestämismahdollisuuksia sekä osallistujamääriä.

- Viikoittain tiistaiaamupäivisin järjestettävä **perhekahvila** pyöri säännöllisesti kesäkuusta eteenpäin. Perhekahvila on sateenkaariperheille avoin tapaamispaikka, jossa osallistujat saavat vertaistukea lapsiperhearkeen jutustelun ja leikin lomassa. Ajankohdasta johtuen perhekahviloihin osallistuneet ovat erityisesti pienten lasten kanssa kotona olevia vanhempia lapsineen. Kevätkaudella kahvilaa ei järjestetty epidemiatilanteen vuoksi. Kokoontumisrajoitukset rajoittivat osallistujamääriä huomattavasti aiempiin vuosiin nähden. Perhekahviloiden kävijöitä oli 320, joista 166 lapsia ja 154 aikuisia.
- Perhekahviloiden lisäksi pääkaupunkiseudun paikallistiimi järjesti neljä kaikille avointa **perhetapaamista** yhdistyksen toimitiloissa. Perhetapaamisiin osallistui yhteensä 72 osallistujaa, joista 35 oli lapsia ja 37 aikuisia.
- **Sukupuoleltaan moninaisten perhekahvila** järjestettiin yhteensä 6 kertaa (syyskauden aikana) vaihtuvin teemoin ja vapaasti seurustellen. Niihin osallistui yhteensä 88 ihmistä, joista 27 oli lapsia ja 56 aikuisia.
- Myös **polyperheille** järjestettiin kaksi perhekahvilaa, yksi Pride -viikolla ja yksi syksyllä. Kahviloihin osallistui yhteensä 17 henkilöä, joista 7 oli lapsia ja 10 aikuisia.
- **Koululaisille** ja koululaisille perheineen järjestettiin kuusi tapaamista: Cheerleading -lajikokeilu, Picnic ja ulkoseikkailu Kuusijärven uimarannalla, Vesipuistoretki, Sisäsurffausta, Allas Sea Pool -retki sekä pakopeli. Koululaisten tapaamisiin osallistui yhteensä 138, joista koululaisia oli 86 ja aikuisia oli 52.
- **Aikuisille** järjestettiin kahdeksan tapahtumaa: kaksi kertaa käytiin elokuvissa, kaksi kertaa pakopelissä ja kaksi kertaa teatterissa. Kesän retkelle Klovharuun oli kysyntää, mutta mukaan mahtui vain 10 osallistujaa. Vuoden kruunasivat aikuisten ohjelmalliset pikkujoulut. Kaikkiin tapahtumiin liittyi yhteinen ateriointi ja keskustelu joko ennen tai jälkeen ohjelmaosuuden. Aikuisten tapaamisissa oli yhteensä 93 osallistujaa.
- **Koko perheen retkiä** järjestettiin kuusi: Fazerille, Vallisaareen, Nukketeatteri Sampon Kekri-esitykseen, Kaupunginteatterin Tatu ja Patu -näytelmään, Korkeeseen ja Duudson Activity Parkiin. Retkille osallistui yhteensä 220 ihmistä, joista 110 oli lapsia ja 110 aikuisia.
- Helsinki **Pride** -viikolla paikallistiimi järjesti kaksi perheretkeä, perhepiknikin, kaksi koululaisten retkeä, Miten miehet tekee lapsia? -tilaisuuden, tapaamiset izeille, sosiaalisille vanhemmille ja myöhäisheränneille sekä sukupuoleltaan moninaisten ja polyperheiden perhekahvilan. Pride -viikon tapahtumiin osallistui yhteensä 183 ihmistä.
- **Vertaisryhmät** kokoontuivat vuoden aikana seuraavasti:
 - Sosiaalisten vanhempien tapaamiset 3 kertaa, joista 2 verkossa Yhteensä 8 osallistujaa.
 - Isätapaamiset kuusi kertaa, joista 5 verkossa. Yhteensä 29 osallistujaa.
 - Alkutaival -tapaamiset neljä kertaa, joissa yhteensä 39 osallistujaa.
 - Myöhäisheränneet eli entiset heterot kokoontuivat neljä kertaa, joissa oli yhteensä 58 osallistujaa.
- Paikallisen toiminnan lisäksi Helsingin paikallistiimi suunnitteli ja järjesti myös **valtakunnallista toimintaa**:

- o joista koronan vuoksi peruuntuivat kevään aikuisten toiminnallinen ja vertaistuellinen viikonloppu Mikkelissä sekä transmaskuliinien vanhemmuusviikonloppu Helsingissä. Maskuliinien viikonloppua yritettiin siirtää syksyille, mutta vapaita leirikeskkuksia ei ollut.
- o Elokuussa pidettiin Vartiosaassa koululaisten oma leiri 10 lapsen ja kahden ohjaajan voimin. Mukana oli pääkaupunkiseutulaisten lisäksi lapsia Kymenlaaksosta ja Varsinais-Suomesta.
- o Marraskuussa aikuisten toiminnallinen ja vertaistuellinen viikonloppu Jyväskylässä kokosi yhteen 6 vanhempaa Kuopiosta, Varkaudesta, Lohjalta ja pääkaupunkiseudulta.

Paikallistiimin järjestämästä toiminnasta tiedotettiin yhdistyksen uutiskirjeessä, yhdistyksen verkkosivujen tapahtumakalenterissa sekä Facebookissa Sateenkaariperheet ry -sivulla, Pääkaupunkiseudun sateenkaariperheet -sivulla ja Pääkaupunkiseudun sateenkaariperheet -ryhmässä.

Hämeenlinna - Hämeen paikallistiimi

Hämeen paikallistiimiin kuuluu kaksi vapaaehtoista ja se järjesti vuoden aikana yhteensä viisi sateenkaariperhetapaamista: retki Puuhamaahan, Aulangolle, Linnavuorelle, Laurinmäelle ja teatteriin. Kokoontumisrajoituksista johtuen kaikki tapaamiset kesäkuuhun asti jouduttiin perumaan, joten kaikki tapaamiset ajoittuivat syyskaudelle. Kaikki toteutuneet tapahtumat järjestettiin ulkotiloissa.

Kuhunkin tapaamiseen osallistui 2-5 perhettä. Yhteensä kävijöitä tapahtumissa oli 39, joista 17 lapsia ja 22 aikuisia. Lapsista kaikki olivat alle kouluikäisiä.

Toiminnasta kiinnostuneita perheitä tavoitettiin pääasiassa Facebookissa sekä Sateenkaariperheiden uutiskirjeissä. Ryhmän pääasiallisena ilmoitus- ja keskustelufoorumina toimii oma suljettu Facebook-ryhmänsä, jossa oli vuoden lopussa 27 jäsentä. Hämeen sateenkaariperheille perustettiin syksyllä myös julkinen Facebook-sivu, jonka kautta tavoitteena on tavoittaa useampia ihmisiä ja jolla oli vuoden lopussa 69 seuraajaa. Molemmilla kanavilla jäsen ja seuraajamäärä on kasvanut vuoden aikana.

Joensuu - Pohjois-Karjalan paikallistiimi

Joensuussa vertaistoiminta vuonna 2021 oli pienimuotoista ja yhden vapaaehtoisen järjestämää. Vuoden kohokohtia olivat syyskuussa Pohjois-Karjalan Setan kanssa yhteistyössä järjestetyt Pride -viikon tapahtumat, joista sateenkaarikahvila, kulkue ja Metsäpride keräsivät mukavasti osallistujia. Metsäpridessä Kuhasalon kodalla ja lähiympäristössä nuotioherkkujen ja jutustelun lisäksi perheet pääsivät osallistumaan taidepajaan. Pride -viikolla osallistujia oli yhteensä noin 50, joista 30 aikuista ja 20 lasta. Vuoden lopussa käytiin yhdessä Teatteri Traktorin esityksessä Muumilaakson marraskuu, johon osallistui 4 aikuista ja 4 lasta.

Facebookissa Joensuun seudun sateenkaariperheet -ryhmään kuului vuoden lopussa 13 jäsentä.

Jyväskylä - Jyväskylän seudun paikallistiimi

Jyväskylässä paikallistiimiin kuului kaksi vapaaehtoista, jotka lopettivat toimintansa vapaaehtoisina lokakuussa. Vuoden aikana järjestettiin kaksi perhetapaamista ulkotiloissa, joihin osallistui yhteensä 19 henkilöä. Kesän tapaaminen oli toimintaleikkipuistossa ja siihen osallistui 2 lasta ja 6 aikuista. Syksyn tapaaminen oli puolestaan retki nuotiopaikalle ja siihen osallistui 4 lasta ja 7 aikuista.

Jyväskylän paikallistiimin järjestämästä toiminnasta tiedotettiin yhdistyksen uutiskirjeessä, yhdistyksen verkkosivujen tapahtumakalenterissa sekä Facebookissa Sateenkaariperheet ry - sivulla, Jyväskylän seudun sateenkaariperheet -sivulla (99 seuraajaa) ja Sateenkaariperheet Jyväskylä -ryhmässä (55 jäsentä).

Kuopio - Pohjois-Savon paikallistiimi

Kuopion paikallistiimistä vastasi yksi vapaaehtoinen. Perhetapaamisia järjestettiin kaksi, jotka kokosivat yhteensä 16 osallistujaa. Näistä lapsia oli 7 ja aikuisia 9. Yksi suunniteltu tapaaminen peruuntui osallistujien sairastumisen vuoksi.

Kuopion vuotta väritti koronaepidemia, jonka vuoksi Männistön nuorisotalolle suunniteltuja tapaamisia eikä Kuopio Pride -tapahtumaa voitu järjestää.

Syksyllä osallistuttiin lapsiperhetoimijoiden järjestämään Vauvapuisto -tapahtumaan, jossa omalla ständillä jaettiin tietoa Sateenkaariperheistä ja verkostoiduttiin muiden toimijoiden kanssa. Tapahtumassa tavoitettiin lukuisia perheitä ja tehtiin sateenkaariperheitä näkyväksi myös ammattilaisille. Kävijöitä tapahtumassa oli arviolta noin 300, joista puolet lapsia ja puolet aikuisia. Ständillä vieraili noin 20 perhettä ja lähes 50 ammattilaista.

Kuopion paikallistiimin järjestämästä toiminnasta tiedotettiin yhdistyksen uutiskirjeessä, yhdistyksen verkkosivujen tapahtumakalenterissa sekä Facebookissa Sateenkaariperheet ry - sivulla ja Sateenkaariperheet Kuopio -ryhmässä (65 jäsentä).

Kuopiossa tapaamisten suhteen haasteena näyttäytyy lasten suuri ikähaarukka - kaikille sopivaa tapaamispaikkaa on ollut haastavaa löytää. Monet perheet ovat uusperheitä, joissa on monen ikäisiä lapsia. Kouluikäisten lasten määrä tapaamisissa on ollut pieni.

Kokkola

Kokkolassa toimii kolmen vapaaehtoisen muodostama tiimi. Vuonna 2021 ei järjestetty tapahtumia. Facebookissa Kokkolan sateenkaariperheet -ryhmään kuului vuoden lopussa 24 jäsentä.

Kotka - Kymenlaakson paikallistiimi

Kymenlaaksossa toimii yksi vapaaehtoinen. Vuonna 2021 ei järjestetty tapahtumia. Facebookissa Kymenlaakson sateenkaariperheet -sivulla oli 147 seuraajaa.

Oulu - Oulun seudun paikallistiimi

Oulun paikallistiimi toimi yhden vapaaehtoisen voimin. Vuoden aikana järjestettiin yksi perhetapaaminen puistossa ja osallistuttiin Oulu Pride -viikolle neljällä sateenkaariperheille suunnatulla tapahtumalla: puistotapaamiselle, satutuokiolla sekä retkillä sisäleikkipuistoon ja trampoliinipuistoon. Puistotapaaminen houkutteli paikalle uusia vauvaperheitä, alle kouluikäiset lapset pääsivät leikkimään HopLoppiin ja kouluikäisille oli ohjelmassa vierailu trampoliinipuistoon. Viidessä Oulun tapaamisessa kävijöitä oli yhteensä 87, joista 45 lapsia ja 42 aikuisia.

Oulun seudun sateenkaariperheet -sivulla oli Facebookissa 81 seuraajaa.

Rovaniemi - Lapin paikallistiimi

Rovaniemen paikallistiimi toimi yhden vapaaehtoisen voimin. Toimintaan osallistuvia perheitä on seudulla, mutta heidän aktivoiminen mukaan toimintaan on näyttäytynyt haastavana.

Rovaniemellä järjestettiin Miten lapsia tehdään? -tilaisuus Artic Pride -tapahtuman yhteydessä, johon osallistui 9 henkilöä. Perhetapaamisia järjestettiin kaksi, jossa toisessa ulkoiltiin Angry Birds -puistossa ja toisessa liikuttiin sisäleikkipuistossa. Molempiin tapaamisiin osallistui 2 perhettä (2 lasta ja 2 aikuista).

Marraskuulle suunniteltiin aikuisten viikonloppuleiriä, joka peruutettiin vähäisen osallistujamäärän vuoksi. Rovaniemen sateenkaariperheillä on oma Facebook -sivu.

Tampere - Tampereen seudun paikallistiimi

Tampereen paikallistiimi kokoontui vuoden aikana 2 kertaa suunnittelemaan toimintaa, jonka lisäksi kommunikointi aktiivien suljetussa Facebook- ja Whatsapp-ryhmissä. Tiimissä toimi kolme vakituista vapaaehtoista jäsentä ja muutama avustava perhe mukana mahdollistamassa toimintaa. Uusia vapaaehtoisia rekrytoitiin vuoden lopulla onnistuneesti mukaan seuraavan vuoden toimintaan yhteensä kuusi henkilöä ja yksi henkilö jättäytyi pois tiimistä.

Tampereen sateenkaariperhetoiminnassa osallistujia oli vuoden 2021 aikana 289, joista 214 oli aikuisia ja 75 lapsia. Yhteensä tapahtumia oli kevät-, kesä- ja syyskauden aikana 19 kpl, joista 6 toteutettiin verkossa hybridinä. Koronaepidemia ja kokoontumisrajoitukset vaikuttivat järjestettyyn toimintaan ja kävijämääriin voimakkaasti.

- Kaikkien perheiden yhteisiä **perhetapaamisia** järjestettiin yhteensä 5 kertaa. Suuren suosion saanut perinteinen valtakunnallinen sateenkaariperhepäivän perhetapaaminen jouduttiin kuitenkin peruuttamaan. Rennon yhdessäolon merkeissä kokoonnuttiin muiden muassa Pirkanmaan Setan toimistolla, Pyynikin uimarannalla, Eteläpuiston Padel kentillä sekä Mäyriän virkistätymisalueella Lempäälässä. Kaikkien perheiden pikkujouluja vietettiin 4 perheen voimin Perheiden talossa joulupukin vierailun merkeissä.
- **Koululaiset** tapasivat toisiaan Hohtokeilauksessa ja perinteisellä kesäleirillä.
- Vuoden lopuksi **aikuiset** viettivät vapaailtaa teatterissa ja aikuisten pikkujouluissa illallisen sekä Ratinan saunatilan tiimoilta.
- Säännöllisesti kokoontuneet **Alkutaival** -tapaamiset toteutuivat rajoitukset huomioiden joko kasvitusten tai hybridiversiona. Alkutaival kokoontui 12 kertaa ja niissä oli yhteensä 106 kävijää.
- Maaliskuussa järjestettiin **perheille** yhteistyössä Riesa-Pellen kanssa hauska taikurivideo **etätapaaminen**, jonka päätteeksi aikuisille oli avoin chat kuulumisien vaihtamiseen. Ilmoittautumisien pohjalta osallistuville lapsille oli lähetetty postitse taikuri-ilmapalloja temppujen tekoa varten. Videotallenne jäi osallistujien käyttöön. Tapahtumaan osallistui 25 henkilöä, joista 11 lapsia ja 14 aikuisia.
- Elokuussa järjestettiin jo perinteeksi muodostunut viikonlopun mittainen **perheleiri** Aito-keskuksen kurssikeskuksessa. Leirille osallistui 15 perhettä: 19 lasta ja 24 aikuista sekä 3 lastenohjaajaa. Leiri sai erinomaista palautetta ja se oli taas tärkeä vertaistuen paikka niin lapsille kuin aikuisillekin yhteisöllisyyden näkökulmasta. Leirille osallistui monia uusia perheitä, jotka ovatkin liittyneet mukaan alueen toimintaan ja osallistuneet alueen perhetapaamisiinkin. Perheleirin päätösjuhlassa, joka oli yhdistetty perhetapaaminen, juhliittiin samalla kahden lapsen syntymäpäiviä ja paikalle oli kutsuttu SirkusRakkausPumPum:in Pellekapteeni esiintymään ja tanssittamaan lapsia.
- Pirkanmaan **Pride** -tapahtuma peruunnuttua sen yhteyteen suunniteltuja tapahtumia ei järjestetty.

Keskeisin yhteistyökumppani oli Pirkanmaan Seta (nyk. Sinuiksi ry), jonka tiloja Sateenkaariperheet saivat käyttää maksutta mm. Alkutaival -tapaamisiin.

Paikallistiimin järjestämästä toiminnasta tiedotettiin yhdistyksen uutiskirjeessä, yhdistyksen verkkosivujen tapahtumakalenterissa sekä Facebookissa Sateenkaariperheet ry -sivulla, Tampereen seudun sateenkaariperheet -sivulla (288 seuraajaa) ja Tampereen seudun sateenkaariperheet -ryhmässä (166 jäsentä). Tampereen seudun sateenkaariperheet -sivulla seuraajamäärä kasvoi 53 seuraajall edellisestä vuodesta. Paikallistiimille luotiin lisäksi tapahtumaviestintään Instagram -tili (Tampereen sateenkaariperheet), jolla vuoden lopussa oli 210 seuraajaa.

Turku - Turun seudun paikallistiimi

Turun paikallistiimiin kuului vuoden alussa 5 vapaaehtoista ja loppuvuodesta tiimiin liittyi 3 uutta jäsentä. Tiimi virkistäytyi loppuvuodesta etätapaamisen merkeissä. Vertaistoimintaan osallistui vuoden aikana yhteensä 108 henkilöä, joista 44 oli lapsia ja 64 aikuisia. Turussa järjestettiin vertaistoimintaa:

- Yhdistettyjen **Alkutaival- ja perhetapaamisten** muodossa ulkotiloissa noin kerran kuussa.
- **Koululaisille** järjestettiin kiipeilytapahtuma Raisiossa syksyllä, johon osallistui 9 koululaista ja 2 aikuista ohjaajaa.
- **Perheille** suunnattuja tapaamisia oli kolme: perhejooga, koko perheen päiväretki Korppooseen ja tonttujuhla
- **Aikuisille** kaksi teatteriretkeä: Kaksi naista ja meri -esitys lokakuussa ja Tarjoilija, keitossani on homo -illalliskabaree joulukuussa) Teatteriretkille osallistui yhteensä 24 aikuista.

Paikallistiimin järjestämästä toiminnasta tiedotettiin sähköpostilistalla (102 vastaanottajaa), yhdistyksen uutiskirjeessä, yhdistyksen verkkosivujen tapahtumakalenterissa sekä Facebookissa Sateenkaariperheet ry -sivulla, Turun seudun sateenkaariperheet -sivulla (197 seuraajaa) ja Turun seudun sateenkaariperheet -ryhmässä (100 jäsentä).

9. LIITE 2: Koulutukset 2021

Ammattilaisille 2021	Paikka	Pvm	Osall.	Kesto (min)	Kouluttajat
Lääkäreitä, psykologeja	Verkko	12.1.	35	60	Niittynen
Sosiaalityöntekijöitä	Verkko	20.1.	20	45	Puustinen
Parisuhdealan ammattilaiset	Verkko	1.2.	5	90	Metsäpuu, Väisänen
Varhaiskasvatuksen ammattilaiset	Verkko	16.3.	180	20	Metsäpuu
Työvalmentajaopiskelijoita	Verkko	14.4.	20	90	Puustinen
Seurakuntien työntekijöitä	Verkko	14.4.	45	40	Metsäpuu, Väisänen
Perheneuvojat	Verkko	21.4.	50	360	Metsäpuu, Väisänen
Puoluetoimijoita	Verkko	29.6.	17	45	Niittynen
AY- ja perhejärjestöjen ammattilaisia	Verkko	19.8.	15	15	Jämsä
Parisuhdeohjaajaksi kouluttautuvia	Verkko	21.9.	11	120	Väisänen
Sosiaalialan ammattilaiset	Verkko	5.10.	20	20	Väisänen
Hedemöityshoitolinikoiden henkilökunta	Verkko	14.10.	47	45	Niittynen
Sote-alan ammattilaiset	Verkko	14.10.	58	210	Metsäpuu, Väisänen
Lastensuojelun ammattilaisia	Helsinki	15.10.	70	300	Puustinen, Jämsä yms
sosiaalityöntekijöitä	Jyväskylä	3.11.	10	120	Puustinen
Sote-alan ammattilaiset	Verkko	8.11.	40	60	Metsäpuu
kriisityöntekijät	Verkko	16.11.	11	180	Metsäpuu
sosiaalialan ammattilaisia	Verkko	30.11.	55	180	Metsäpuu
Hedemöityshoitolinikan henkilökunta	Jyväskylä	9.12.	9	45	Niittynen
Osallistujia yhteensä:			718		(edelliset vuodet: 1151, 718)
Oppitunteja yhteensä:			45		(edelliset vuodet: 56, 43)

Kohderyhmäkoulutukset 2021	Paikka	Pvm	Osall.	
Vapaaehtoistoiminta Sateenkaariperheissä	Verkko	21.1.	4	
Rakkautta ja vanhemmuutta samassa suhteessa?	Verkko	16.2.	17	
Perhevalmennus	Verkko	11.3.	47	
Vuorovaikutus rakkaussuhteessa	Verkko	23.3.	10	
Paikallistoiminnan kehittämisilta	Verkko	18.4.	16	
Vanhemmuuskumppanuusilta	Verkko	22.4.	27	
Paikallistoiminnan kehittämisilta	Verkko	26.4.	7	
Läheisyys ja seksuaalisuus rakkaussuhteessa	Verkko	4.5.	12	
Palvelutietoisku / Ryhmänohjaajakoulutus	Verkko	19.5.	4	
Hyvinvoinnista huolehtiminen	Verkko	11.6.	11	
Ryhmänohjaajakoulutus	Verkko	16.6.	3	
Haasteita läheisten kanssa	Verkko	28.6.	10	
Kumppanuusvanhemmuus-info	Verkko	28.6.	33	
Mikä ihmeen sateenkaari?	Verkko	29.6.	6	
Miten lapsia tehdään?	Verkko	1.7.	26	
Vähemmistöstressi ja sk-ihmisten ihmissuhteet	Verkko	1.7.	48	
Paikallistoiminnan kaudenaloitussilta	Verkko	23.8.	13	
Ryhmänohjaajakoulutuksen perusosa	Verkko	17.9.	9	
Vanhemmuus ja rakkaussuhde	Verkko	23.9.	4	
Paikallistoiminnan kehittämispäivät	Siilinjärvi	24.9.	24	
Eroseminaari	Helsinki	6.10.	10	
Perhevalmennus	Helsinki	8.10.	20	
S**kelin suhteet!	Verkko	26.10.	10	
Vapaaehtoistoiminta Sateenkaariperheissä	Verkko	27.10.	3	
Syksyn toimintapäivä	Helsinki	6.11.	28	
Miten transihmiset tekee lapsia	Verkko	6.11.	25	
Vapaaehtoisen perehdytyskoulutus	Helsinki	17.11.	1	
Kumppanuusvanhemmuusilta	Verkko	24.11.	16	
Vapaaehtoisten täydennyskoulutus	Verkko	26.11.	8	
Kumppanuusvanhemmuusluento	Verkko	2.12.	23	
Osallistujia yhteensä:			475	(edelliset vuodet: 338, 193)

10. LIITE 3: Monimuotoiset perheet -verkoston toimintakertomus

Toimintakertomus vuodelta 2021

Monimuotoiset perheet -verkosto

Monimuotoiset perheet -verkosto on kymmenen perhejärjestön yhteistyöverkosto. Järjestöjä yhdistää se, että kaikkien kohderyhmät poikkeavat jollain tavalla oletetusta perheestä. Järjestöjen yhteenlasketut kohderyhmät edustavat yli 1/3 kaikista suomalaisista perheistä. Verkoston yhteistä vaikuttamistyötä toteuttamaan on palkattu kolme työntekijää.

Monimuotoiset perheet -verkostossa ovat mukana Adoptioperheet ry, KÄPY – Lapsikuolemaperheet ry, Lapsettomien yhdistys Simpukka ry, Familia ry, Perhehoitoliitto ry, Sateenkaariperheet ry, Suomen Monikkoperheet ry, Suomen nuoret lesket ry, Suomen Uusperheiden Liitto ry ja Yhden Vanhemman Perheiden Liitto ry.

Verkoston toimintaa rahoittaa STEA pysyvän toiminta-avustuksen (Ak-avustus) kautta. Toiminnan keskiössä on verkostona toteutettava vaikuttamistyö.

Tarkoitus

Monimuotoiset perheet -verkoston tavoitteena on yhteiskunta, jossa perheet ovat yhdenvertaisia ja jokainen perhe voi olla itsestään ylpeä. Verkosto lisää yhteiskunnallista ymmärrystä perheiden monimuotoisuudesta tiedon ja vaikuttamisen keinoin. Verkosto kokoaa ja vie tietoa monimuotoisten perheiden tarpeista poliittisen päätöksenteon, palvelujärjestelmän sekä työelämän kehittämisen tueksi.

Tavoitteet

Monimuotoiset perheet -verkoston tavoitteena on edistää monimuotoisten perheiden yhdenvertaisuutta lainsäädännössä, lasten, nuorten ja perheiden palveluissa sekä työelämässä. Verkoston toiminta on tuloksellista kun:

1. Monimuotoisten perheiden tarpeet näkyvät poliittisessa päätöksenteossa.
2. Lapsi- ja perhepalvelujen kehittämistyössä huomioidaan perheiden monimuotoisuus.
3. Lapsia, nuoria ja perheitä kohtaavien nykyisten ja tulevien ammattilaisten osaaminen monimuotoisuuden kohtaamisesta ja erilaisten perheiden erityistarpeista vahvistuu.
4. Monimuotoisten perheiden erityistarpeet tunnistetaan työn ja perheen yhteensovittamista koskevassa kehittämistyössä. Järjestöjen ajankohtainen asiantuntija- ja kokemustieto työelämän haasteista on kootusti saatavilla.
5. Työelämätoimijoiden tieto erilaisten perheiden erityistarpeista lisääntyy.
6. Monimuotoiset perheet -verkoston asiantuntija-asema on vahva ja se on tunnettu toimija, johon otetaan yhteyttä, kun tarvitaan monimuotoisia perheitä koskevaa asiantuntijatietoa. Verkosto tuo yhteen järjestöjen asiantuntija- ja kokemustiedon.

7. Verkoston jäsenjärjestöjen vaikuttamistyön osaaminen ja kapasiteetti vahvistuu.

Toiminta

Verkoston toiminta vuonna 2021 perustui vuosina 2017–2018 tehdyille strategiatyölle sekä STEAn hakemukseen vuosille 2020–2021 tehdyille toiminnan kaksivuotissuunnitelmalle.

Verkoston työ toteutettiin pääosin kolmen työntekijän voimin. Toinen erityisasiantuntija irtisanoutui lokakuun lopussa 2021. Uusi erityisasiantuntija rekrytoitiin ja hän aloittaa 1.3.2022. Henkilöstövajeen ja rekrytointiprosessin viemän ajan vuoksi joitakin suunniteltuja toimenpiteitä jäi toteuttamatta loppuvuodesta 2021. Säästyneillä palkkarahoilla verkosto palkkasi harjoittelijan välille joulukuu 2021 – helmikuu 2022.

Jäsenjärjestöjen toiminnanjohtajista koostuva johtoryhmä vastasi poliittisten viestien muodostamisesta sekä toiminnan seurannasta ja arvioinnista yhdessä työntekijöiden kanssa.

Vuonna 2021 toiminnassa toteutettiin seuraavia toimia:

- Edistettiin aloitteellisesti verkoston poliittisia tavoitteita vuosille 2019–2023
- Tavattiin poliittisten tavoitteiden kannalta keskeisiä päättäjiä, virkahenkilöitä ja asiantuntijoita
- Osallistuttiin lakihankkeiden valmisteluun (perhevapaa uudistus, soteuudistus, sosiaaliturvan uudistus lapsistrategia, lasten vuoroasumiseen liittyvät uudistukset)
- Lausuttiin keskeisistä lakihankkeista ja osallistuttiin valiokuntakuulemisiin
- Toimittiin eduskunnan Monimuotoiset perheet -ryhmän sihteerinä ja asiantuntijakumppanina
- Toteutettiin kuntavaalikampanja, järjestettiin kuntavaalipaneeli, johon osallistui edustajat 6 eduskuntapuolueesta, ja julkaistiin 2 kuntavaalianimaatiota
- Muodostettiin aluevaalitavoitteet ja lähetettiin ne puolueiden aluevaaleja valmisteleville organisaatioille sekä toteutettiin aluevaalikampanja sosiaalisessa mediassa
- Puoluekokouksiin ei osallistuttu vuonna 2021, koska pandemian vuoksi ne järjestettiin joko etänä tai niihin ei otettu ulkopuolisia osanottajia.
- Haastettiin puolueiden jäseniä tekemään puoluekokousaloitteita verkostolle tärkeistä teemoista
- Koulutettiin 2565 perheitä kohtaavaa nykyistä tai tulevaa ammattilaista sekä pyydettyä että itse järjestetyissä koulutuksissa
- Postitettiin tai jaettiin 1156 erillistä materiaalia (pääosin varhaiskasvatusopasta) messuilla, koulutuksissa tai muissa tapahtumissa. Määrä oli tavanomaista huomattavasti pienempi johtuen siitä, että korona esti messut ja muut kokoontumiset.
- Julkaistiin 10 tiedotetta verkostolle keskeisistä teemoista.

- Järjestettiin verkoston yhteinen kaksiosainen verkkokoulutus varhaiskasvatuksen ammattilaisille. Koulutukset keräsivät 180 + 150 osallistujaa.
- Korona haittasi ammattilaisille tarkoitetuille messuille ja kokoontumisiin osallistumista, sillä näitä ei juuri järjestetty. Verkosto osallistui kolmelle messuille, joista kahdet verkossa.
- Julkaistiin verkkosivuilla työelämätavoitteet ja vinkkejä työehtosopimukseen tai paikallisesti neuvoteltaviksi.
- Julkaistiin Monimuotoiset perheet työelämässä -opasmateriaali työelämän toimijoille verkossa ja painettuna, järjestettiin materiaalin julkaisuwebinaari.
- Jatkettiin pilottihankkeita ammattiliitto PROn, Insinööriliiton sekä PAM:n kanssa.
- Vakiinnutettiin pilottihankkeiden konsepti laajennettavaksi ja käynnistettiin uudet hankkeet JHL:n ja Teollisuusliiton kanssa.
- Koulutettiin 233 työelämän kehittämisestä kiinnostunutta henkilöä työelämään liittyvistä teemoista.
- Toimittiin jäsenenä 10 pysyvässä verkostossa tai työryhmässä, esimerkiksi Suomen Evankelis-luterilaisen kirkon kasvatus- ja perheasiain neuvottelukunnassa, sosiaali- ja terveysministeriön tasa-arvoasiain neuvottelukunnan miesjaostossa ja sosiaaliturvatyöryhmässä, SOSTEn sosiaaliturvakomitean asumisen jaoston taustaryhmässä sekä Uudenmaan järjestöjen sote-ryhmässä.
- Järjestettiin avoin tutkijatapaaminen monimuotoisista perheistä kiinnostuneille tutkijoille perheellistymisestä monimuotoisissa perhetilanteissa
- Tehtiin yhteistyötä neljän eri tutkimushankkeen tai yliopistojen toimijan kanssa monitieteisen tutkimustiedon lisäämiseksi perheiden monimuotoisuudesta
- Julkaistiin jäsenjärjestöille suunnattu uutiskirje kolme kertaa
- Järjestettiin verkoston järjestöjen työntekijöille tarkoitettu työntekijäpäivä, johon kutsuttiin kaikki järjestöjen työntekijät.
- Verkoston järjestöjen hallituksille tarkoitettu yhteinen tapaaminen siirtyi koronan vuoksi ensin elokuulle 2021, sitten helmikuulle 2022 ja lopulta toukokuulle 2022.
- Kirjoitettiin 7 kirjoitusta eri medioihin, esimerkiksi Helsingin Sanomien Vieraskynä sekä SOSTEn ja STTK:n blogit.
- Julkaistiin tutkimusartikkeli monimuotoisten perheiden perhevapaista yhteistyössä THL:n Johanna Lammi-Taskulan kanssa julkaisussa *Social Inclusion* sekä katsausartikkeli *Työelämän tutkimus* -lehdessä monimuotoisten perheiden kohtaamista työelämän haasteista.
- Toteutettiin 64 vaikuttamistyön toimenpidettä, joista mm. 29 tapaamista poliittisten tai työelämän vaikuttajien kanssa, 7 tapahtumaa, 10 lausuntoa, 11 kuulemistä ja 2 kannanottoa.
- Järjestettiin neljä vaikuttamistyöhön liittyvää omaa tapahtumaa, esimerkiksi kuntavaalipaneeli sekä pyöreän pöydän keskustelu lainsäädännön muutostarpeista.
- Vastattiin erilliseen 71 asiantuntijapyyntöön verkoston asiantuntemusalueisiin liittyvistä teemoista.

- Annettiin 17 mediahaastattelua eri medioihin, kuten Helsingin Sanomiin, Ylelle, MeNaiset-lehteen ja Trendiin.
- Järjestettiin 7 verkoston sisäistä tapahtumaa, esimerkiksi vapaaehtoistoiminnan koordinaattoreiden vertaistapaaminen maaliskuussa, työntekijäpäivä lokakuussa ja johtoryhmän strategiapäivä joulukuussa.

Arviointi

Toiminnan seurannasta ja arvioinnista vastaavat verkoston työntekijät yhdessä jäsenjärjestöjen toiminnanjohtajista koostuvan johtoryhmän kanssa. Arviointi toteutetaan systemaattisena osana toimintaa ja siitä raportoidaan johtoryhmälle neljä kertaa vuodessa ja rahoittajalle raportoinnin yhteydessä. Verkoston toimintaa kehitetään jatkuvasti arvioinnista saatujen tulosten ja kehitysehdotusten pohjalta.

Hallinto ja talous

Monimuotoiset perheet -verkostossa ylintä päätäntävaltaa käyttää jäsenjärjestöjen toiminnanjohtajista koostuva johtoryhmä. Johtoryhmä kokoontui vuoden 2021 aikana neljä kertaa. Toiminnan hallinnoijana toimii yksi verkoston jäsenjärjestöistä, Sateenkaariperheet ry.

Monimuotoiset perheet -verkoston toteuttamalle toiminnalle on myönnetty STEAn kohdennettu toiminta-avustus (Ak). Muuta rahoitusta verkostolla ei ole. Verkoston budjetti vuodelle 2021 oli noin 270 000€. Budjetti vuodelle 2021 on noin 270 000€.

